

Översyn arbetssökande i kommunen

INNEHÅLL

1	Inledning.....	2
1.1	Bakgrund	2
1.2	Uppdragsmål för översyn	2
1.3	Avgränsningar.....	2
1.4	Översynens genomförande.....	2
2	Områdesöversikt	4
2.1	Arbetslinjen genom tiderna	4
2.2	Statens ansvar för arbetsmarknadspolitiken	5
2.1	Kommunens ansvar.....	5
2.2	Socialtjänstens ansvar	6
2.2.1	Försörjningsstöd och kompetenshöjande insatser utifrån SoL 2001:453 4:4§	6
2.2.2	Sysselsättning/daglig verksamhet	7
2.3	Värdeskapande insatser – målgruppens behov	7
2.3.1	Känsla av sammanhang (KASAM).....	8
3	Ledning och styrning.....	9
3.1	Samverkan som kompetens.....	10
4	Resultat av kartläggning.....	12
4.1	nuläget i Timrå.....	12
4.2	Kommunens samverkan med externa parter.....	14
4.3	Förutsättningar för extern samverkan 2020.....	16
4.4	Kommunintern samverkan.....	16
4.5	Arbetsmarknadsinsatser i Timrå kommun.....	17
4.6	Resultat från dialog med referensgrupp	19
4.6.1	Värdeskapande insatser och aktiviteter	19
4.6.2	Erfarenheter kopplat till förhållningssätt och arbetsmetoder.....	20
4.7	Dialog med brukare	21
4.7.1	Uppföljning med försörjningsstöds klienter.....	21
4.7.2	Röster från översynens brukarpanel	22
5	Slutsatser och förslag för fortsatt arbete.....	24
6	Bilagor	26

1 INLEDNING

1.1 BAKGRUND

Socialnämnden i Timrå har gett förvaltningen ett uppdrag att göra en översyn av arbetssökandes behov, samt föreslå justeringar av insatser. Som bakgrund till uppdraget ligger den analys som genomförts avseende socialnämndens höga kostnader för ekonomiskt bistånd. De insatser som föreslås genom översynen ska enligt uppdrag bidra till effektmålen;

- En verksamhet som motsvarar de arbetssökandes behov för att nå en stadigvarande försörjning utan behov av ekonomiskt bistånd.
- Sänkta kostnader för försörjningsstöd

I analysrapporten gavs rekommendationen om en ökad samordning mellan verksamheter inom kommunen med syfte att öka varje medborgares rätt till egen försörjning, eller i vissa fall rätt försörjningsform, utifrån individens förutsättningar.

1.2 UPPDRAGSMÅL FÖR ÖVERSYN

I uppdragsdirektivet till socialförvaltningen angavs nedan uppdragsmål:

- Kartlägga de behov som finns för målgruppen arbetssökande eller blivande arbetssökande inom IFOs verksamheter (med riktat fokus på ekonomiskt bistånd) vad avser arbetsförberedande insatser. Målet är egenförsörjning.
- Kartlägg vilka målgrupper som i dag får insatser via kommunen vad avser sysselsättning.
- Se över organisation, resursanvändning och uppdelning av arbetsuppgifter.
- Ge förslag på förbättrad organisation och arbetssätt för de funktioner som arbetar med målgruppen
- Föreslå utvecklingsmöjligheter för de insatser som finns i dag för att på bästa sätt svara upp på målgruppens behov.
- Gör en enklare omvärldsbevakning för goda exempel.

1.3 AVGRÄNSNINGAR

En avgränsning för uppdraget utgörs av att de förändringar som föreslås ska ligga inom ramen för socialförvaltningens ansvarsområde.

1.4 ÖVERSYNENS GENOMFÖRANDE

Översynen har genomförts av en arbetsgrupp bestående av enhetschefer Annelie Ringbro, Pernilla Krasser, Helene Hallberg Toivonen samt verksamhetsutvecklare Susanne Wadell. Johan Vikström och Sara Grape Junkka har varit styrgrupp för arbetet. Arbetsgruppen har haft stöd i uppdraget via en referensgrupp bestående av medarbetare inom de verksamheter som möter målgruppen arbetssökande eller blivande arbetssökande. Utöver detta har arbetsgruppen haft stöd via Carolina Klockmo, Fil. Dr i Hälsovetenskap och vetenskaplig ledare på kommunförbundet som bidragit med textavsnitt utifrån officiella dokument och forskningsresultat, tagit fram nationell statistik samt stöttat på olika sätt i arbetsprocessen.

Översynen har innehållit en omvärldsanalys och genomlysning av lagtext och styrdokument. I detta har även ingått att ta del av den evidens som finns gällande kommunala arbetsmarknadsåtgärder. En omvärldsbevakning har genomförts för att ta del av goda exempel i andra kommuner.

Vidare har översynen innehållit en kartläggning av målgruppen individer som erhåller arbetsmarknadsinsatser genom kommunens verksamheter, vilka olika typer av stödbehov som föreligger samt vilka insatser som förekommer. I detta har ingått en fördjupad kartläggning av målgruppen som finns inom ramen för försörjningsstöd. Gruppen har också jobbat med att kartlägga de verksamheter inom kommunen som på olika sätt möter målgruppen, med fokus på resursanvändning, organisation och arbetsmetoder

För att fånga målgruppens egna erfarenheter och insikter har en särskild brukarpanel skapats som träffats vid två tillfällen under pågående översyn.

Med denna kartläggning som bas har arbetsgruppen, med stöd av referensgruppen och styrgruppen, gjort en analys av nuläget samt en beskrivning av ett önskat läge, med ett antal slutsatser och förslag för fortsatt arbete som resultat.

2 OMRÅDESÖVERSIKT

Nedan text är en sammanställning av officiella dokument och forskningsresultat. Stora stycken av texten är sammanställd och skriven av Carolina Klockmo. Referenser till avsnitt två finns som bilaga till översynen (se bilaga1).

2.1 ARBETSLINJEN GENOM TIDERNA

Synen på förvärvsarbetet har förändrats över tid, från att förvärvsarbete betraktats som en plåga, pina och förbannelse tills idag då arbetet för många betyder en möjlighet att förverkliga sig själv. Framförallt de Skandinaviska länderna har byggt upp ett system som bygger på att majoriteten av medborgarna ska vara yrkesverksamma. Historiskt var det exempelvis familjen som hade omsorg över barn och gamla, medan det idag har ersatts av kollektiva resurser genom lönearbete. I teorier om arbetets betydelse för människan beskrivs att arbetet bidrar till att skapa en identitet och självförtroende, ger social status, en möjlighet till sociala relationer, personlig utveckling samt stärker den enskildes ekonomiska förutsättningar.

För att minska arbetslösheten, utanförskapet och kostnaderna för dessa, finns en gemensam arbetsmarknadspolitisk och socialpolitisk strävan – *arbetslinjen*. Arbetslinjen som princip har en lång tradition i den svenska arbetsmarknads- och socialpolitiken, men de politiska tongångarna har skiftat. Fram till 1950-talet handlade arbetslinjen om arbetstvång, för att under 1950-talet betona *rätt till arbete* för att kunna försörja sig själv. Den politiska utgångspunkten var att verka för full sysselsättning där samhället skulle stödja individer att få ett arbete. Politiken verkade också för att det fanns en efterfrågan på arbetskraft. Denna linje har historiskt främst arbetarrörelsen och socialliberaler stått för. Från 1990-talet fram till idag har den politiska betoningen förändrats till att mer betona *individens skyldighet* att arbeta för att klara sin försörjning. Skyldigheterna för att ta del av ersättningar har utvidgats och skärpts, detta är tydligast för de personer som är långtidsarbetslösa och/eller uppbär försörjningsstöd. Förändringarna har inneburit skärpta kvalificeringskrav till ersättningssystem, begränsade ersättningsperioder och ökade krav på att delta i aktiviteter. Under 1990-talet betonades betydelsen av aktiva insatser istället för passiva utbetalningar för sjukskrivna vilket innebar ett ökat fokus på arbetslivsinriktad rehabilitering men även ett tydligare fokus på att aktivera personer som är arbetslösa, den s.k. aktiveringspolitiken. Den sittande regeringen 2006-2014 utvecklade ”den nya arbetslinjen”, där det skulle löna sig att arbeta och bli mindre attraktivt att få sin försörjning via välfärdssamhällets trygghetssystem. Att premiera arbete framför bidrag var ett sätt att se lösningen på det utanförskap som arbetslösheten likställdes med.

Detta innebär att det har skett en förskjutning, då arbetslinjen i grunden handlade om ett *gemensamt solidariskt statligt ansvar att förhindra utanförskap* till att allt mer *ansvar läggs på den enskilda individen* att förvärvsarbeta. De nyliberalistiska tongångarna har också inneburit en ansvarsförskjutning, från välfärdssamhället eller andra kollektiva grupper till den enskilda individen som förväntas kunna vara en entreprenör som gör egna aktiva fria val och ordnar det bästa för sig själv.

2.2 STATENS ANSVAR FÖR ARBETSMARKNADSPOLITIKEN

Det är regering och riksdag som sätter mål, anger åtgärder och beslutar och ger ekonomiska medel för arbetsmarknadspolitiken. Det är därefter Arbetsförmedlingen s uppdrag att genomföra arbetsmarknadspolitiken. Den statliga Arbetsförmedlingen s insatser består av platsförmedling, arbetsförberedande insatser i form av vägledning, utbildning och yrkesinriktad rehabilitering samt sysselsättningskapande åtgärder. Trots att staten bär ansvaret, har kommunerna under de senaste decennierna tagit ett stort ansvar för politikområdets utformning och insatserna på lokal nivå. Det finns flera förklaringar till detta. En förklaring är att Arbetsförmedlingen började köpa tjänster av kommunerna i form av insatser, framförallt till arbetslösa ungdomar. En av dessa tjänster var det kommunala ungdomsprogrammet som riktade sig till ungdomar under 20 år.

En annan förklaring handlar om att kommunernas ekonomi inte gynnas av hög arbetslöshet, dels i form av minskade skatteintäkter, men även att andelen som lever på försörjningsstöd ökar. Kommunerna har uppmärksammat att de insatser som staten erbjuder via Arbetsförmedlingen inte är tillräckligt effektiva och fungerar inte för arbetssökande, ofta personer med svag ställning på arbetsmarknaden. Ytterligare en aspekt som kan nämnas är att Arbetsförmedlingen väljer vilka arbetslösa de vill arbeta med, de personer som bedöms kunna ta en anställning. De som Arbetsförmedlingen bedömer inte kan ta anställning hänvisas till kommunerna med motiveringen att kommunen enligt Socialtjänstlagen har det yttersta ansvaret för försörjning.

2.1 KOMMUNENS ANSVAR

Kommunerna har inom arbetsmarknadspolitiken en uppgift att stödja personer som står utanför arbetsmarknaden och omfattas av insatser enligt SoL eller LSS. Enligt lag om arbetslöshetsnämnd (1944:475) är varje kommun ålagd att ha en särskilt arbetslöshetsnämnd eller uppdra åt annan nämnd att ta uppdraget. Genom lagen åligger det kommunen att förebygga arbetslöshet, eller minska verkningarna av arbetslöshet. I uppdraget ligger även ett ansvar att samverka med myndigheter och enskilda vars verksamhet rör sysselsättningsfrågor. Nationellt sett gör kommunerna ett omfattande arbete på det arbetsmarknadspolitiska området. Ca 100 000 deltagare berörs av kommunernas arbetsmarknadspolitiska verksamheter. Kommunerna spenderar ca 4,6 miljarder i nettokostnader om året. Den statliga budgeten för arbetsmarknadsinsatser 2018 uppgick till 7,6 miljarder kr.

Kommunerna har länge haft en betydande roll inom arbetsmarknadspolitiken. Under 1990-talet hade Sverige en ekonomisk kris, vilket bl.a. bidrog till att arbetslösheten ökade, från 1,7 procent till 8,3 procent. Under den ekonomiska krisen försämrades villkoren i arbetslöshetsförsäkringen och Arbetsförmedlingen s insatser förändrades för att kunna hantera ökningen av antalet personer som behövde insatser. Under perioden skedde en förskjutning av synsätt, från *brist på sysselsättning till brist på anställningsbarhet*, där fokus förflyttas från strukturella hinder på arbetslöshet till individens ansvar att göra sig anställningsbar.

Under 2008 infördes ”Rehabiliteringskedjan” i sjukförsäkringen innehållande fasta tidsramar där den enskildes arbetsförmåga bedöms; 90 dagar görs bedömning av arbetsförmågan i förhållande till det ordinarie arbetet. Mellan dag 91-180 görs bedömning av arbetsförmåga i annat arbete hos arbetsgivaren, och efter 181 dagar gör bedömning av arbetsförmåga i förhållande till normalt förekommande arbete på arbetsmarknaden. Försäkringskassan kan göra undantag om de gör bedömningen att den försäkrande kommer at återgå till anställning innan dag 366. För personer som inte har en anställning bedöms arbetsförmågan i förhållande till hela arbetsmarknaden från dag 1. Inspektionen för socialförsäkring (socialförsäkringen, 2018) har i sin undersökning funnit att en persons sociala bakgrund, kunskaper, och sätt att kommunicera har betydelse för hur Försäkringskassan gör bedömningen och hur ärendet kommer att hanteras av myndigheten.

Det visade sig också att personer med låg utbildning, i högre grad får avslag på sin ansökan om sjukpenning. Det finns behov av att se över regelverket och hur det tillämpas så att det blir mer generöst eller stödande för de personer som behöver det. Eftersom alla människor har olika förutsättningar blir resultatet av när alla behandlas lika, att orättvisor uppstår.

Statens förändringar av arbetslöshetsförsäkringen och sjukförsäkringen har inneburit att färre medborgare får ta del av ersättningar från staten, vilket innebär att många blivit beroende av att få sin försörjning tryggad via ekonomiskt bistånd, vilket ges av socialtjänsten. Detta har i praktiken inneburit att kommunerna tagit ett större ansvar för arbetslösa och sjukskrivna, dvs det har skett en överväring av kostnader från staten till kommunerna.

Det är vissa grupper som i högre grad är i behov av ekonomiskt bistånd; personer utan slutbetyg från gymnasiet, personer med utländsk bakgrund och ensamstående mödrar. Statistik från Socialstyrelsen visar att under år 2017 var det främsta hindret för försörjning arbetslöshet (54 procent). Det näst vanligaste försörjningshindret var sociala skäl (13 procent) och det tredje vanligaste hindret var sjukdom, dvs sjukskriven med läkarintyg (10 procent). Socialstyrelsen visar också att kostnaderna för ekonomiskt bistånd ökade under 2017 medan statens utgifter för arbetslöshetsersättning, sjukpenning och aktivitets- och sjukersättning minskade under samma period. Detta skulle kunna tyda på att det skett en förflyttning från de statliga trygghetssystemen arbetslöshets- eller sjukförsäkringen till ekonomiskt bistånd som ges av kommunernas socialtjänst.

2.2 SOCIALTJÄNSTENS ANSVAR

I Socialtjänstlagen (SFS, 2001:453) regleras ansvaret och uppdraget för den nämnd och förvaltning som bedriver socialtjänst inom en kommun. Socialtjänsten ska enligt lagstiftningen främja människors ekonomiska och sociala trygghet, främja jämlika levnadsvillkor och främja aktivt deltagande i samhällslivet. Socialtjänstens arbete ska stödja både enskilda personer och grupper i samhället att frigöra och utveckla sina resurser. Lagstiftningen betonar också betydelsen av att verksamheter i socialtjänsten bygger på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet. Utifrån socialtjänstlagen har kommunen det yttersta ansvaret för att medborgarna som bor i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Detta innebär enligt lagen ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän.

Socialtjänsten rymmer flera ansvarsområden såsom försörjningsstöd, insatser till barn & unga, personer med missbruk & beroendeproblematik, Personer med funktionsnedsättningar (begåvningsmässiga, psykiska, fysiska funktionshinder) samt äldre (äldreomsorg). Socialtjänsten ansvarar för boende, psykosocial behandling av alkohol & drogmissbruk samt sysselsättning. Kommunerna erbjuder sysselsättning i form av *daglig sysselsättning* som beviljas utifrån socialtjänstlagen (SFS, 2001:453) och *daglig verksamhet* utifrån Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (SFS, 1993:387).

2.2.1 Försörjningsstöd och kompetenshöjande insatser utifrån SoL 2001:453 4:4§

I slutet av 1990-talet skedde en förändring i socialtjänstlagen vilket gjorde det möjligt för socialtjänsten att kräva deltagande i *kompetenshöjande insatser* för de personer som uppbär försörjningsstöd. Syftet är minska behovet av försörjningsstöd. Lagrummet finns i socialtjänstlag (SFS, 2001:453) (4 kap. 4§). Det innebär att den enskilde kan bli anvisad att delta i praktik eller i andra kompetenshöjande åtgärder i syfte att underlätta inträde på arbetsmarknaden. Lagstiftarens intention var att de insatser som ges ska bidra till att höja den enskildes kompetens för att öka den enskildes möjligheter att få ett arbete på arbetsmarknaden.

De *kompetenshöjande insatser* som kommunerna erbjuder handlar ofta om coachning, skriva CV, träna på arbetsintervjuer, undervisning i svenska för invandrare (sfi), kartläggning, praktik, utreda arbetsförmåga, arbetsträning, studie- och yrkesvägledning (SYV). Lagstiftaren (Regeringen, 2011) menar att det är emot lagstiftarens intentioner om socialtjänsten hänvisar personer som lever på försörjningsstöd till olika former av arbetsmarknadsinsatser utan att de gjort en kartläggning och bedömning av förmåga. Lagstiftarens intention var att de insatser som ges ska höja den enskildes kompetens för att öka den enskildes möjligheter att få ett arbete på arbetsmarknaden. Syftet var inte att de insatser som ges ska ses som en motprestation för att vara berättigad till försörjningsstöd.

Utredningen om stöd och krav avseende arbetslösa personer som tar emot ekonomiskt bistånd (2015) visade att det i många fall ställdes högre krav på den som är arbetslös och lever på försörjningsstöd än den person som har ersättning från sin arbetslöshetsersättning. Utredningen visade också att merparten av de som levde på försörjningsstöd hade bristande utbildning och arbetslivserfarenhet. Trots detta var det endast ca 20 procent av dem som fick möjlighet att få mer utbildning eller arbetslivserfarenhet.

Det är viktigt att identifiera vilka grupper som löper störst risk att fastna i långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd. Det är viktigt att arbeta på individnivå för att stärka enskildas möjligheter att gå mot annan försörjning, om det handlar om arbetslöshetsförsäkring, sjukförsäkringen eller försörjning genom arbete. Men det är också viktigt att synliggöra och arbeta med de strukturella faktorer som kan finnas för grupper av medborgare i samhället.

2.2.2 Sysselsättning/daglig verksamhet

Daglig sysselsättning inom socialpsykiatri styrs av socialtjänstlagen och skall vara meningsfull, aktiverande samt ge den enskilde en möjlighet till att delta i en social gemenskap.

Verksamheten skall också ge det stöd som behövs för att individen kan leva och verka i samhället utifrån egna förutsättningar. Daglig sysselsättning kan beviljas som ett biståndsbeslut enligt SoL. Utredning, beslut och verkställighet utförs av socialsekreterare på enheten för vuxna. Insatsen beviljas till personer med psykisk ohälsa som inte yrkesarbetar eller studerar.

Daglig verksamhet enligt Lagen om särskild stöd och service är en av nio insatser som vilar på kommunens ansvar. En tionde insats finns men ansvaret för den åligger regionen. För att beviljas insatsen ska individen inte vara yrkesarbetande eller studera. I insatsen ingår personlig omvårdnad.

Gemensamt för de två insatserna är att insatsen gäller för personer i åldern 18-67 år. Daglig verksamhet kan ske i kommunens egna verksamheter, företagsplatser, enskilt eller i grupp.

2.3 VÄRDESKAPANDE INSATSER – MÅLGRUPPENS BEHOV

Kommunerna gör ett omfattande arbete på det arbetsmarkanspolitiska området. Dock saknas studier avseende effekter av kommunernas åtgärder och även brister i studier kring vad kommunerna gör. Det finns även begränsat med kunskaper om eventuella samhällsvinster eller nyttan för de individer som deltar i åtgärderna. Bristen på kunskap beror på svårigheten att göra uppföljningar av de aktiviteter och insatser som erbjuds då dessa ofta är i projektform och därmed inte bestående över tid. Det finns därför vissa svårigheter att lyfta fram specifika insatser. Studier har visat att praktik inte har någon större effekt på arbetsmarknadsinträde, och att störst effekt för att möjliggöra en etablering på arbetsmarknaden är de insatser som mest liknar en ordinarie anställning. Det studier dock visat är att det sätt på vilket professionen möter individer i deras förändringsprocess kommer att återspeglas på utfallet.

I tillitsdelegationens betänkande ”Med tillit växer handlingsutrymmet” (SoU 2018:87) betonas betydelsen av mötet mellan medborgare och medarbetare. Detta möte är ”sanningens ögonblick”, det är här som värde och kvalitet uppstår. I betänkandet kallas det för ”det goda mötet”. I socialt arbete när det syftar till att motivera till förändring blir mötet med individen helt centralt för utfallet. Forskning på personer som är sjukskrivna visade att just bemötandet utgjorde en betydelsefull faktor för att utveckla ”*psykologisk empowerment*”. Empowerment återfinns i olika dimensioner hos individer som är relaterat till självförtroende, självkänsla och självbestämmande. För professionella är det viktigt att fokusera på det ”friska” och inte på det som inte fungerar, att skapa en miljö där dessa känslor väcks till liv, att individen känner att den får göra egna val och att vända på känslor som hjälplöshet, hopplöshet och att skapa en plattform där individen vågar möta utmaningar är centralt. Inom det salutogena synsättet finns teorin om KASAM – känsla av sammanhang (Aron Antonovsky).

2.3.1 Känsla av sammanhang (KASAM)

Teorin betonar tre viktiga behov som behöver tillgodoses för att människan ska utvecklas positivt och bebehålla eller återfå hälsa. Dessa behov är meningsfullhet, begriplighet och hanterbarhet.

Meningsfullhet

För de av oss som har ett arbete innebär det ofta ett sammanhang som känns självklart, där vi har betydelse och som betyder något för oss. Detta är den grundläggande känslan av meningsfullhet. Att tydliggöra nyttan av arbetsinsatserna är ett sätt att stärka detta. Det behövs därför tydliga mål att arbeta mot och även en belöning för det arbete vi lägger ner. Samhörighet skapas i meningsfulla relationer som kännetecknas av kamratskap, bra samarbete, öppenhet och förtroende.

Begriplighet

Begriplighet handlar till stor del om att skapa den förståelse som behövs för att människor ska känna sig trygga, att det är tydligt vilka krav som ställs och hur de ska bemötas, att ha ”koll på läget” kort sagt. Att befinna sig i arbetslöshet och kanske samtidigt med hinder som sjukdom och/eller bristande svenska innebär ett komplext sammanhang där man behöver förstå hur saker hänger ihop för att kunna orientera sig och veta hur man ska agera. Då är det viktigt med ett lärande arbetssätt för att erbjuda möjlighet att skaffa sig den kunskap och de förmågor som står i relation till den uppgift individen står inför. Uppföljning, återkoppling och tät kommunikation ses som viktiga verktyg i detta.

Hanterbarhet

Hanterbarhet kan ses som en kombination av resurser och förmågor som finns hos individen själv och i omgivningen. Den yrkesskicklighet vi bär med oss utifrån erfarenheter och träning i nuvarande och tidigare arbeten spelar roll, men det handlar också om att vi får möjlighet att tillämpa den. Tillgång till verktyg/hjälpmiddel för att lättare kunna hantera arbetsuppgifter är också viktigt. Dessa kan vara allt från dess konkreta betydelse till metoder och tillvägagångssätt. Allt syftar till att nå den aspekt av hanterbarhet som innebär att orka med allt såväl psykiskt som fysiskt.

Det traditionella sättet att arbeta med rehabiliterande insatser i Sverige bygger på principen *train- then place*. Det innebär att deltagaren tränar olika förmågor i mer skyddade miljöer där bedömningar görs av deltagarens arbetsförmåga. Dessa miljöer är ofta traditionella kommunala arbetsträningsarenor. Utifrån bedömningen kan det därefter bli aktuellt att få hjälp med att finna ett ”riktigt” arbete. Detta innebär att det är den generella arbetsförmågan som bedöms, inte förmågan i en specifik miljö som exempelvis på en specifik arbetsplats. Det finns dock modeller som utgår från *place- and train*. Med detta menas att en individs förmågor testas och tränas i en direkt anställning på en reguljär arbetsplats med behovsanpassat stöd. Dessa modeller är de som tydligast visat på resultat.

I arbetet med målgruppen finns ett behov av att ha ett helhetsperspektiv på individen då förmågan att finna, få och behålla ett arbete är beroende av flera olika faktorer i en människas livssituation. Känsla av sammanhang behöver finnas i livet som helhet.

3 LEDNING OCH STYRNING

Då översynen har som mål att ge en beskrivning av ett önskat läge ges en kort beskrivning av kommunens nya styrmodell (beslutad i oktober 2019), samt socialförvaltningens nyligt antagna verksamhetsstrategi. Dessa bildar sammantaget den grund som fortsatt planering och uppföljning av arbetet med målgruppen ska bygga på.

Genom den nya styrmodellen har kommunen antagit en mål- och resultatstyrning med ett antal grundläggande principer som utgångspunkt;

Värde som resultat; Den viktigaste utgångspunkten i arbetet ska alltid vara våra medborgare och verksamhetens mål och insatser utgår därför från effekter och värden som skapas för dem inom ramen för de resurser vi har.

Helhetssyn; Helhetsperspektivet med kommunkoncernens bästa står i fokus för styrning. Beslut och aktiviteter i enskilda verksamheter ska skapa bästa möjliga värde för helheten.

Analys, dialog och lärande; Genom att analysera verksamheten och lära av varandra skapar vi underlag för förbättrad kvalitet och utveckling.

Handlingsutrymme; Värde skapas i de flesta fall i mötet mellan dem vi finns till för och kommunens medarbetare, som då också kan upptäcka förbättringar. Med långtgående decentralisering av ansvar och befogenheter får medarbetarna utrymme att påverka sin arbetsituation och sitt resultat inom verksamhetens ramar med stöd av gemensamma mål.

Med den nya styrmodellens principer har fullmäktiga pekat ut en riktning för kommunens verksamheter med ett perspektivskifte som ska präglade både hur vi interagerar med dem vi finns till för och hur vi agerar som verksamhet och organisation, med en uttalad vilja att röra sig bort från kontroll och detaljstyrning till förmån för handlingsutrymme och tillit.

Fullmäktige har antagit tre övergripande målbilder och sex inriktningsmål. Samtliga verksamheter inom kommunen har i uppdrag att leverera mot dessa mål.

Trygghet, delaktighet och livslångt lärande

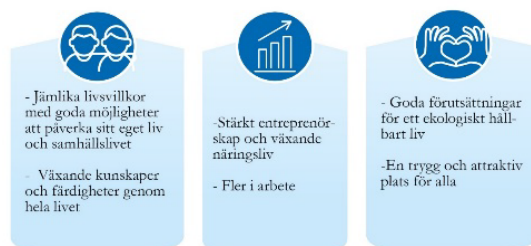
- Jämlika livsvillkor med goda möjligheter att påverka sitt eget liv och samhällslivet
- Växande kunskaper och färdigheter genom hela livet

Tillväxt, sysselsättning och arbete

- Stärkt entreprenörskap och växande näringsliv
- Fler i arbete

Livskvalitet och attraktiva livsmiljöer

- Goda förutsättningar för ett ekologiskt hållbart liv
- En trygg och attraktiv plats för alla

Genom antagna inriktningsmål (primärt de två inledande målbilderna och dess inriktningsmål) har fullmäktige pekat ut arbete och jämlika livsvillkor som centrala frågor för kommunen som helhet, en kommungemensam angelägenhet. Även om socialtjänsten har ett specifikt uppdrag när det gäller gruppen arbetsökande eller blivande arbetsökande kommer samtliga verksamheter ha att ta ställning till hur de på olika sätt bidrar till dessa mål. Genom styrmodellens utformning finns en ambition och önskan om en ökad samordning mellan kommunens verksamheter till gagn för de vi finns till för.

Socialtjänsten har nyligen antagit en verksamhetsstrategi som bygger på den nya styrmodellens bärande principer och definierat vad styrmodellens principer ställer för krav på socialtjänsten;

- Verksamheten behöver ha en samsyn vad gäller styrmodell och målsättning, arbetssätt och teoretiska utgångspunkter för det sociala arbetet.
- Verksamheten ska präglas av ett aktivt förhållningssätt till individer och gruppers egna resurser och ha barnperspektivet i fokus.
- Vara en tillgänglig socialtjänst.
- Utveckla en lärande organisation och en tillitsbaserad ledning och styrning.
- Det sociala arbetet som utförs ska präglas av relation och ansvar.

Målet med arbetet är att de barn, unga och vuxna som kommer i kontakt med socialtjänsten ska få trygga levnadsvillkor och för att nå dit har verksamheten antagit ett antal delmål:

- Fokus på tidiga och samordnade insatser.
- Det sociala arbetet skall bedrivas lokalt och nära brukaren. Externa placeringar skall förebyggas med arbete i nätverket på hemmaplan.
- Vuxna och barn ska känna förtroende för socialtjänsten och känna sig trygga att de får hjälp och stöd när de behöver det.
- Barn och vuxna ska vara delaktiga i såväl utredning som insatser. Lägst nivå 3 enligt delaktighetsmodellen.

I strategin anges det **systemteoretiska synsättet** som en teoretisk grund som allt arbete inom verksamheten ska utgå ifrån. Strategin anger även att arbetet ska utgå från ett **salutogent synsätt**, där KASAM utgör ett grundfundament. **Brukarens delaktighet** anges som centralt och en förutsättning för att uppnå en evidensbaserad praktik. Allt arbete ska även präglas av ett **barnfokus** med barnkonventionen som bas.

3.1 SAMVERKAN SOM KOMPETENS

Samverkan blir i många fall en central förutsättning för att socialtjänsten ska kunna hjälpa individen att nå förändring. Samverkan och mer dialog kan ibland betraktas som själva lösningen på upplevda problem. Men förutsättningarna att bygga värdeskapande samverkan har ett starkt beroende till verksamhetens förmåga att leverera kvalitet i de egna processerna och utifrån det specifika uppdrag som verksamheten har. Det är inte ovanligt att orsakerna till problem och svårigheter läggs utanför det egna ansvarsområdet; ”Om våra samarbetspartners kunde göra sitt skulle vår process bli bättre”. Risken med detta förhållningssätt är att våra samarbetspartner ibland sitter med samma upplevelse, och anser att vi ska göra vårt, ett förhållningssätt som kan innebära ett hinder i arbetet med att skapa goda lösningar för individen.

Samverkan kan ur detta perspektiv betraktas som en ”kompensatorisk lösning” för brister som finns i den egna verksamheten. Ett viktigt första steg för en verksamhet som behöver upparbeta värdefulla samverkansformer med andra verksamheter är därmed att säkra kvalitet och tydlighet i det egna uppdraget och i de egna processerna. Med en tydlighet avseende uppdrag och process kan sedan strukturer för samverkan byggas.

Samverkan är inte endast en fråga om att vilja samverka utan är en aktivitet som kräver prioriteringar, planering och kunskap. I de studier som finns avseende samverkan har det visat sig att kunskap om samverkan är en framgångsfaktor i sig, och är av särskild vikt för de aktörer som har i sitt uppdrag att samverka. Begreppet ”samverkanskompetens” innebär att samverkande parter har kompetensen att planera och analysera samverkansprocesser utifrån termer av regelverk, organisatoriska förhållanden och synsätt. Framgångsfaktorer för samverkan som visat sig vara centrala är att;

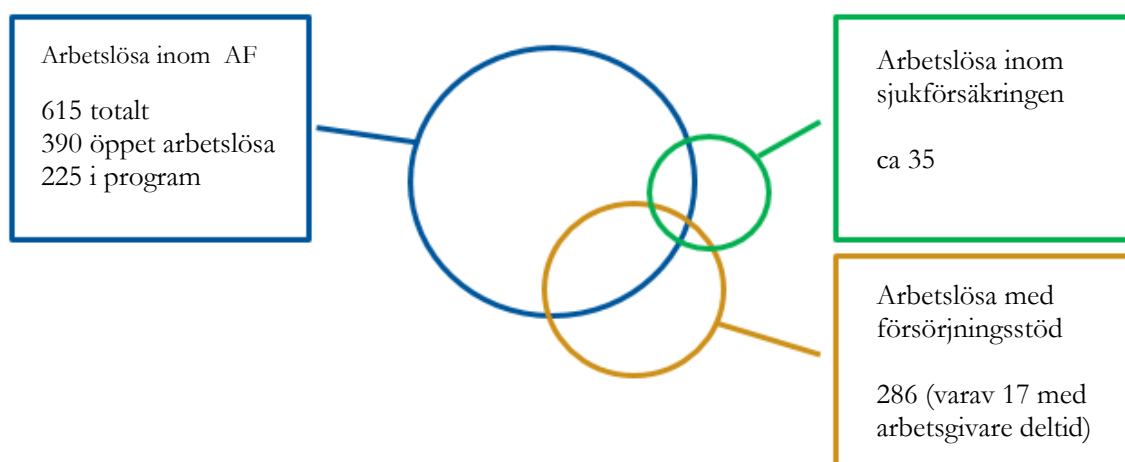
- samverkan har en tydlig och klar ledning
- samverkan har ett klart uttalat mål
- tillräckligt med resurser har ställts till förfogande
- skillnader mellan de samverkande avseende synsätt, organisation och regelverk har identifierats
- hindrande skillnader har undanröjts eller om detta inte går, sätt att hantera dem har utvecklats

4 RESULTAT AV KARTLÄGGNING

4.1 NULÄGET I TIMRÅ

Arbetslöshetsstatistiken i Timrå är 7,8 % (riket 7,5). För utrikesfödda är siffran 22,3% (riket 18,9 %) och för unga 18-24 år det 14,5% (riket 9,7). Jämfört med riket så ligger Timrå högre i arbetslösheten hos utrikes födda och unga medan den totala arbetslösheten är relativt lika.

I Timrå kommun finns totalt 815 personer som står utanför arbetsmarknaden. Dessa individer återfinns som arbetssökande inom Arbetsförmedlingen (öppet arbetslösa eller inskrivna i ett program), som sjukskrivna arbetssökande inom sjukförsäkringen via Försäkringskassan eller som arbetslösa med försörjningsstöd. Fördelningen redovisas i nedan figur.

En överlappning sker mellan AF och socialtjänsten då 121 individer av de som uppbär försörjningsstöd är inskrivna på AF. Några få individer som uppbär försörjningsstöd erhåller även sjukersättning via FK. 17 individer som uppbär försörjningsstöd har arbetsgivare på deltid. Siffrorna är inhämtade i oktober 2019.

I Timrå genomfördes vid årsskiftet en organisatorisk förändring kring arbetsmarknadsinsatser vilket innebär att uppdraget gått från att ligga under kommunstyrelsen till att ligga under socialförvaltningen. Bakgrunden till överflytten är det nära beroende som finns mellan de arbetsmarknadspolitiska och de socialpolitiska områdena (främst individ- och familjeomsorgen inom socialförvaltningen). Överflyttningen av ansvar från kommunstyrelsen till socialnämnden syftar till att ge en tydlig organisation och struktur, underlätta samverkan och skapa en större möjlighet till mer flexibilitet i samverkanslösningar kring enskilda individer.

I den analys som genomfördes 2019 avseende socialnämndens höga kostnader för ekonomiskt bistånd belystes behovet av att identifiera orsaker till att kommunen trots den relativt låga arbetslösheten över tid haft höga kostnader för ekonomiskt bistånd. I analysen lyftes även det faktum att andelen bidragsförsörjda är betydligt lägre i Timrå än några av kommunerna i länet. (SCB redovisar årligen statistik över antalet helårspersoner i åldrarna 20–64 som försörjs genom sociala ersättningar och bidrag, vilket innefattar sjukpenning, sjuk- och aktivitetsersättning, ersättning vid arbetslöshet och arbetsmarknadspolitiska åtgärder, ekonomiskt bistånd samt etableringsersättning. Sjuk- och aktivitetsersättning, är den största ersättningsformen och står för cirka 33 procent av det totala antalet helårsekvivalenter).

Siffrorna gav anledning att tro att andelen personer med sjukpenning samt sjuk- och aktivitetsersättning är lägre i Timrå än i jämförbara kommuner. När detta undersöktes såg fördelning ut enligt bild 1.

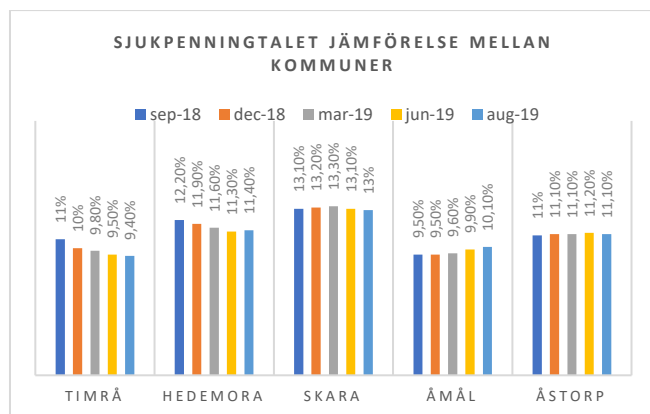

Bild 1

Där syns att Timrå har den lägsta andelen med sjukpenning samt att andelen också stadigt minskat. I jämförelsen mellan länets kommuner har Timrå inte den lägsta andelen men det råder stora skillnader inom länet och Timrå ligger lågt. (Bild 2)

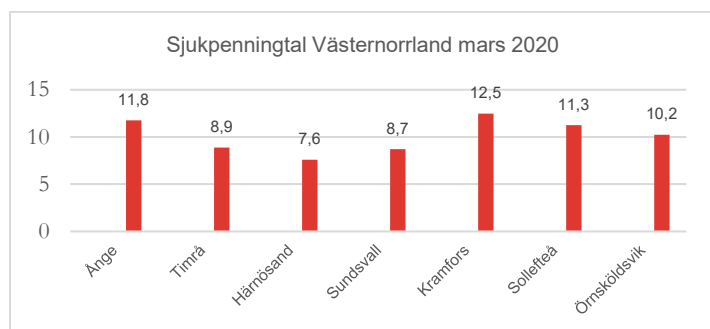

Bild 2

Socialförvaltningen har under hösten 2019 också jobbat för att identifiera bakomliggande orsaker och har i denna genomlysning sett att Timrå kommun i jämförelse med liknande kommuner har haft högre andel personer som hänvisats direkt till kommunens arbetsmarknadsinsatser och kommunalt försörjningsstöd via Arbetsmarknadstorget. Detta utan att först få tillgång till statligt stöd via Arbetsförmedlingen och/eller Försäkringskassan, bl. a. på grund av svårigheter för enskilda individer att skriva in sig som arbetssökande på Arbetsförmedlingen utifrån lokala avvikelser som inte varit förankrade hos Arbetsförmedlingen centralt. Individerna har upplysts om att Arbetsförmedlingen inte har något att erbjuda dem då de bedöms stå långt från arbetsmarknaden av olika skäl. Nedan redovisas skillnaden (från hösten -19) mellan jämförbara kommuner vad gäller anställningsstöd och inskrivning i JOB/UGA (Bild 3)

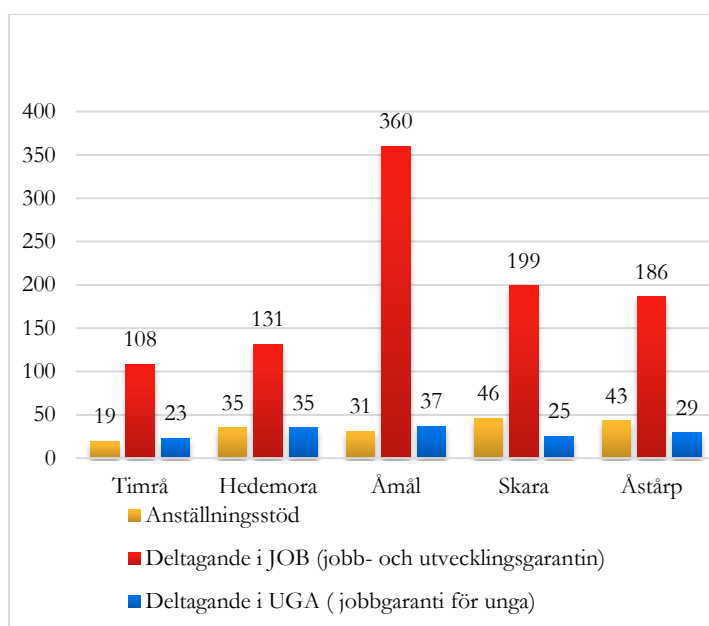

Bild 3

Då detta blivit klarlagt har förvaltningen jobbat aktivt med att säkerställa att personer skrivs in som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen samt haft dialog med sektionschef och Arbetsförmedlingschef för Sundsvall-Härnösand -Timrå-Ånge. Detta återspeglas i Arbetsförmedlingens månadsstatistik som visar på plus 85 personer från oktober.

4.2 KOMMUNENS SAMVERKAN MED EXTERNA PARTER

Kommuner har i uppdrag att samverka med alla myndigheter och enskilda vars verksamhet rör sysselsättningsfrågor. Den mest centrala samverkansparten är Arbetsförmedlingen .

Timrå har under många år haft ett bra samarbete med Arbetsförmedlingen, samarbeten som rört allt från att utveckla den lokala arbetsmarknaden och insatser för olika grupper av arbetslösa till rekrytering av kommunal personal.

2018 startades Arbetsmarknadstorget i Timrå kommunen. Arbetsmarknadstorgets syfte var att utgöra en samverkansarena för gruppen arbetssökande 18-64 år och byggde på ett samverkansvtal mellan kommunen, Arbetsförmedlingen , Försäkringskassan och regionen. Avtalet skulle underlätta och öka samordningen mellan de myndigheter som möter målgruppen och förenkla utredning/handläggning genom samverkan. Arbetsmarknadstorget hade även som mål att förstärka kunskapsutbyte mellan de samverkande myndigheterna både på kollegial nivå och på chefsnivå. Ytterst syftade samverkan till att underlätta för den enskilda individen att närma sig arbete och öka graden av självförsörjning genom en gemensam handlingsplan, accepterad av alla aktuella samverkande parter.

Statens reformering av arbetsmarknadspolitiken har dock skapat en oklar arena för uppdraget att få fler i arbete. Reformeringen har varit påtaglig i Timrå hela 2019. En konsekvens av detta är att ambitionen om samverkan inom ramen för Arbetsmarknadstorget till stora delar inte uppnåtts. De statliga parterna har begränsat sin medverkan och kommunen har istället åtagit sig ett ansvar utöver vad som kan anses rimligt och ens verkningsfullt. I samverkansavtalet för Arbetsmarknadstorget angavs aldrig något krav om att individer som skulle skrivas in på Arbetsmarknadstorget behövde vara aktuella hos fler än en samverkande part. Detta kan i efterhand ses som ett misstag då utvecklingen i Timrå blivit att de statliga parterna successivt avslutat sin medverkan i pågående ärenden med hänvisning till att de varit aktuella på Arbetsmarknadstorget.

Den fortsatta händelseutvecklingen har bekräftat att uppdraget att föra individer till självförsörjning är mycket svårt utan aktiv samverkan. I december 2019 togs därför ett kommunalt beslut att kommunens arbetskonsulenter skulle prioritera ärenden som remitterats av enheten för försörjningsstöd.

Ytterligare ett eventuellt misstag som kan konstateras i efterhand är hur ledningsfunktionen för Arbetsmarknadstorget förändrades. Initialt tillsattes en samordnare med uppdrag att just samordna de medverkande parternas behov och intressen med fokus på att skapa det bästa för den enskilde utifrån Arbetsmarknadstorgets syfte och mål. Arbetsgivaransvaret för samordnartjänsten låg inom kommunen men uppdraget var att samordna utifrån individens perspektiv och med objektivitet utifrån Arbetsmarknadstorgets parter. Efter en tid fick dock personen på samordnartjänsten ett enhetschefsansvar för kommunens enhet Lärande och arbete (LOA), och i efterhand kan man se att detta kan ha bidragit till otydlighet utifrån såväl ledning som kommunikation kring Arbetsmarknadstorgets funktion och uppdrag. För många blev Arbetsmarknadstorget synonymt med en kommunal verksamhet, vilket försvårade ett upprätthållande av likvärdig samverkan parterna emellan.

Kort sagt kan man konstatera att många av de uppräknade faktorerna för en fungerande samverkan har saknats eller försvagats sedan Arbetsmarknadstorget bildades.

- samverkan har en tydlig och klar ledning
- samverkan har ett klart uttalat mål
- tillräckligt med resurser har ställts till förfogande
- skillnader mellan de samverkande avseende synsätt, organisation och regelverk har identifierats
- hinderande skillnader har undanröjts eller om detta inte går, sätt att hantera dem har utvecklats

I och med den nationella omställning som sker inom Arbetsförmedlingen lämnade Arbetsförmedlingen kontoret i Timrå i december 2019 vilket ytterligare påverkar samverkansarenan. Styrgruppen har med anledning av förändringar inom Arbetsförmedlingen uttryckt ett behov av att se över att hitta nya samverkansformer för 2020 för alla ingående parter i torget.

Kommunens samverkan med Försäkringskassan består i dagsläget av informationsutbyte kring specifika individer samt att FK deltar i styr- och beredningsgrupp för Arbetsmarknadstorget.

En viktig part för samverkan är också hälso- och sjukvården. Av dem som saknar förankring på arbetsmarknaden finns ofta en hälsorelaterad problematik i botten. Andelen med någon form av ohälsa ökar dessutom ju längre tid personen befunnit sig i arbetslöshet. Av den anledningen är det viktigt att kommunen samverkar med hälso- och sjukvården för att kunna förstå individens behov av insatser och även kunna erbjuda anpassade insatser som syftar till att förbättra hälsan och öka graden av arbetsförmåga.

Under de senaste två åren har ett aktivt samarbete med Premicare utvecklats av enheten för Försörjningsstöd. Samarbetet innebär att såväl rehabkoordinator på hälsocentralen som socialsekreterare tar initiativ till trepartsmöten tillsammans med klienter där behov av samverkan och samordning bedöms finnas. I dessa möten är fokus att gemensamt utarbeta en handlingsplan för att öka individens möjligheter att återfå arbetsförmåga, alternativt sätta samman underlag som kan leda till en ansökan om sjukersättning. Enheten för försörjningsstöd har också ett uttalat uppdrag att initiera SIP-möten (samordnad individuell plan mellan socialtjänsten och hälso- och sjukvården) när behov finns för att klargöra behov av insatser och säkerställa att de kommer individen till godo i rätt ordning utifrån ett helhetsperspektiv.

Kommunen har ett indirekt beroende av andra parter samverkan med varandra. Arbetsförmedling och Försäkringskassan har ett nationellt ansvar att samverka med varandra iom ”det förstärkta samarbetet” med uppdrag att tillsammans pröva arbetslivsinriktade rehabiliteringsinsatser. Detta samarbete kan fylla ett behov som kommunerna tidigare tagit på sig.

Dock saknar en betydande majoritet av de individer som har kontakt med försörjningsstöd sjukpenninggrundande inkomst (SGI) inom Försäkringskassan, vilket innebär att tillgången till dessa insatser är starkt begränsad för dessa individer.

Andra aktörer som kommunen kan behöva samverka med är till exempel studieförbund, folkhögskolor, näringslivet och arbetstagarorganisationerna. Region Västernorrland är även en viktig samverkanspart utifrån analyser av kompetensförsörjning och utbildningsbehovet i länet. Kommunen samarbetar även med länsstyrelsen för att bli så söka medel till utvecklingsprojekt.

4.3 FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR EXTERN SAMVERKAN 2020

I lagen om finansiell samordning upprättas samordningsområden mellan Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, kommun och Region Västernorrland för att uppnå en effektiv resursanvändning. Arbetsmarknadstorget i Timrå finansieras inom två områden år 2020, ett Hälsoprojekt och medel till en Arbetsterapeut. Insatserna avser individer som är i behov av samordnade rehabiliteringsinsatser och syftar till att dessa uppnår eller förbättrar sin förmåga att utföra förvärvsarbete.

I den strukturerade samverkan inom DUA (delegationen unga och nyanlända till arbete) kommer samverkan att växlas upp i ett större perspektiv än den tidigare lokala samverkan, Timrå kommun och Arbetsförmedlingen. Fem kommuner i samarbete med Arbetsförmedlingen kommer att bygga upp en strukturerad samverkan för att individer som står långt ifrån arbetsmarknaden ska komma i arbete eller utbildning. Fokus i denna samverkan under 2020 är fortsatt att individer ska komma ut i arbete med ett ökat fokus kring utbildning för att höja kompetensen och utbilda till bristyrken.

4.4 KOMMUNINTERN SAMVERKAN

För att kunna stödja individer till arbete finns ofta ett behov även av kommunintern samverkan. Det förekommer en rad olika samverkansinitiativ inom kommunen med anledning av detta.

Barn- och utbildningsförvaltningen

Enheten för arbete och integration samverkar med vuxenutbildningen på flera plan. Samverkan består av direkt operativt arbete i grupp kring specifika individärenden där verksamheterna möts och samverkar. Med anledning av utvecklat samarbete inom ramen för DUA har även en styr- och arbetsgrupp bildats för att utveckla lokala jobbspår med en kedja av insatser där utbildning ingår som ett viktigt inslag för att deltagare ska kunna gå mot ett jobb. Detta gemensamma arbete har påbörjats och kommer att pågå under 2020 för att kommunen ska ha strukturer, arbetssätt och arbetsgivare som möjliggör lokala jobbspår i Timrå kommun.

Tillsammans med gymnasieskolan pågår ett samarbete kring KAA, det kommunala aktivitetsansvaret.

Näringslivskontoret

Enheten för arbete och integration och näringslivskontoret samverkar och bygger vidare på det initiativ som påbörjades under 2019 med #1000-möten. Ett relationsbyggande pågår för att skapa kontaktytor som ska användas för att skapa möjligheter. Genom deltagande i planerade aktiviteter och dialog i kompetensförsörjningsfrågor kan vi gemensamt skapa möjligheter för företag att hitta arbetskraft och att deltagare får en plattform att utvecklas på en arbetsplats. Det är av stor vikt att detta samarbete fortgår och utvecklas för att möjliggöra fler matchningar mellan lokala arbetsgivares behov och tillgänglig arbetskraft.

Bostadsbolag

Socialtjänsten samverkar med Timråbo med syfte att skapa förutsättningar för individer till ett tryggt boende som är grunden för att individen ska kunna utvecklas. Tillsammans med Timråbo, Miun och andra aktörer samverkar vi för trygga bostadsområden i olika konstellationer. Huskurage, Tallnashopp och projektet Bostäder, integration och arbete är några exempel.

Timråbo skapar också möjligheter för deltagare att utvecklas på arbetsplatsen genom att ta emot för praktik och timanställning. Ett verktyg för samverkan med bostadsföretag är bostadssociala kontrakt för enskilda individer som utifrån skuldproblematik eller andra sociala omständigheter inte kan teckna kontrakt självständigt. Samarbete kring dessa kontrakt sker med Timråbo, Amasten och även andra hyresvärdar. Dock ser vi att samverkan inom detta område kan utvecklas mer i likhet med exempel som översynen tagit del av från andra kommuner som t.ex. Östersund (se bilaga 2).

Alla förvaltningar inom kommunen

Kommunen är en stor arbetsgivare där vi behöver jobba upp en mer uttalad plan för hur vi tillsammans kan skapa fler möjligheter för de som idag står utanför arbetsmarknaden att utvecklas på arbetsplatser inom kommunen. Det pågår dialoger utifrån olika behov just nu men en övergripande inriktning behöver fastställas där arbetstagarorganisationerna inkluderas för att underlätta samverkan på operativ nivå och skapa konkreta arbetstillfällen. Kommunen som organisation behöver bli en föregångare i den aspekten, och en möjlighet är att utveckla detta i samband med tillsättning av extratjänster.

4.5 ARBETSMARKNADSINSATSER I TIMRÅ KOMMUN

För att kartlägga arbetsmarknadsinsatser i Timrå kommun har en klassificeringsstruktur som framarbetats av SKL (SKR) använts. Denna struktur är samma som använts i den nationella genomlysningen av kommuners arbetsmarknadsinsatser och i denna definieras nedan aktiviteter som kommunala arbetsmarknadsinsatser:

1. Arbetsprövning, -träning, -förberedande insats
2. Jobsökaktivitet inkl. coaching, och studievägledning
3. Kurs, utbildningar eller studier
4. Matchning
5. Praktik
6. Stöd till ordinarie anställning, med eller utan lönesubvention, för personer med funktionsnedsättning
7. Stöd till ordinarie anställning, med eller utan lönesubvention, för personer utan funktionsnedsättning
8. Kommunala arbetsmarknadsanställningar
9. Feriejobb/ungdomspraktik
10. Språkträning, språkinsats eller SFI
11. Validering
12. Övriga insatser – samordning av myndighetskontakter

Med denna klassificering av arbetsmarknadsinsatser som grund ser vi att arbetsmarknadsinsatser återfinns inom följande verksamhetsområden inom ramen för kommunal verksamhet:

- Enheten för försörjningsstöd (tillhör socialtjänstens individ- och familjeomsorg)
- Enheten för arbete och integration (tillhör socialtjänstens individ- och familjeomsorg)
- Socialpsykiatri (tillhör socialtjänstens individ- och familjeomsorg)
- Arbetsmarknadsenheten (tillhör socialtjänstens individ- och familjeomsorg)
- Enheten för vuxenstöd (tillhör socialtjänstens individ- och familjeomsorg)
- Vuxenutbildning (där SFI ingår) (tillhör barn- och utbildningsförvaltningen)

För vissa av insatserna krävs ett beslut enligt SoL eller LSS. Beslut gällande insatser fattas av socialsekreterare och biståndshandläggare inom

- Enheten för försörjningsstöd (tillhör socialtjänstens individ- och familjeomsorg)
- Enheten för vuxenstöd (tillhör socialtjänstens individ- och familjeomsorg)
- Handläggningsenheten (tillhör socialtjänstens stöd, vård och omsorg)

Eftersom det finns en avgränsning i uppdraget för översynen att endast föreslå justeringar för verksamheter som ligger inom ramen för socialförvaltningens verksamhetsområden har inte vuxenutbildningen omfattats av den fördjupade kartläggningen.

I nedan tabell ges en övergripande beskrivning kring respektive verksamhetsområdes roll i arbetet med arbetssökande eller blivande arbetssökande samt vilka insatser som erbjuds inom ramen för verksamheten. Den fördjupade beskrivning av verksamheterna Försörjningsstöd, Arbetsmarknad och integration samt socialpsykiatri ligger som bilaga till översynen (se bilaga 3).

Verksamhetsområde	Roll i arbetet / funktion	Insatser
Enheten för försörjningsstöd	<ul style="list-style-type: none"> Tar emot ansökningar, utreder och beslutar om rätten till försörjningsstöd Formulerar handlingsplan mot självförsörjning tillsammans med individen Ger uppdrag till arbetskonsulenter vid enheten för arbete och integration eller direkt till AME (snabbspår) Jobbar med regelbunden, aktiv uppföljning och motiverande samtal Samordnar och hjälper klienterna med myndighetskontakter med regionen, FK (rehabinsatser) och AF 	<p>2. Jobbsökaraktivitet inkl. coachning, och studievägledning</p> <p>12. Övriga insatser - Samordning av myndighetskontakter och rehab.insatser</p>
Enheten för arbete och integration	<ul style="list-style-type: none"> Ansvarar för individens planering och genomförande av arbetsmarknadsinsatser på uppdrag från sskr eller samverkande parter i pågående projekt (AF, FK, regionen, DUA). I utförandet av uppdrag används företagskoordinator, arbetsgivare, AME eller sysselsättningsplats inom socialpsykiatri och/eller arbetsterapeut. Enheten ansvarar för det kommunala aktivitetsansvaret (KAA) och kan erbjuda ungdomspraktik Samordnar myndighetskontakter (ej då det gäller vård) Uppdragen om samordning kan komma från sskr eller AF. I de fall det gäller vård ansvarar sskr trots att ärendet finns hos arbetskonsulent. Erbjuder samhällsorientering, där ingår aktiviteter för att ge information om vägar till försörjning Erbjuder arbetsmarknadskunskap i samarbete med Vuxenutbildningen 	<p>1. Arbetsprövning, -träning, -förberedande insats</p> <p>2. Jobbsökaraktivitet inkl. coachning, och studievägledning</p> <p>3. Kurs, utbildning studier</p> <p>4. Matchning</p> <p>5. Praktik</p> <p>6 och 7 Stöd till ordinarie anställning, med eller utan lönesubvention, för personer med/ utan funktionsnedsättning</p> <p>10. Språkträning, språkinsats eller SFI</p> <p>12. Övriga insatser - Samordning av myndighetskontakter</p>
Arbetsmarknadsenheten	<ul style="list-style-type: none"> Erbjuder kommunala arbetsträningsarenor Hemservice (inkl bostadsanpassning) Ledsagaservice Möbelpjekt Bilrekond 	<p>1. Arbetsprövning, -träning, -förberedande insats</p> <p>5. Praktik</p>

	<p>Elektronikdemontering Kommuncafé</p> <ul style="list-style-type: none"> • Har samverkansavtal med ytterligare arbetsträningsarenor te x Erikshjälpen • Använder kommunala arbetsmarknadsanställningar för att bemanna viss verksamhet, där uppdrag utförs på beställning av annan part (som te x hemservice, bostadsanpassning, ledsagarservice och bilrekond) • Administrerar sommarjobben i kommunen. 	<p>6 och 7 Stöd till ordinarie anställning, med eller utan lönesubvention, för personer med/ utan funktionsnedsättning</p> <p>8. Kommunala arbetsmarknadsanställningar</p> <p>9. Feriejobb/ungdomspraktik</p> <p>10. Språkträning, språkinsats eller SFI</p>
Socialpsykiatri	<ul style="list-style-type: none"> • Inom ramen för socialpsykiatri finns tillgång till Daglig sysselsättning Individstöd • Uppdrag kommer från vuxengruppen eller LSS samt arbetskonsulent 	<p>1.Arbetsprövning, -träning, -förberedande insats</p> <p>6 Stöd till ordinarie anställning, med eller utan lönesubvention, för personer med funktionsnedsättning</p>
Vuxenutbildning	<ul style="list-style-type: none"> • Utbildning, SFI • Erbjuder studievägledning. En studievägledare finns på torget 4 dagar i veckan. 	<p>2. Jobbsökaraktivitet inkl. coachning, och studievägledning</p> <p>3.Kurs, utbildning studier</p> <p>10. Språkträning, språkinsats eller SFI</p>

4.6 RESULTAT FRÅN DIALOG MED REFERENSGRUPP

I mitten av december genomfördes en workshop med översynens referensgrupp. Workshopen har följts upp av ytterligare en träff med fokus återkoppling och avstämning avseende de förslag som översynen lämnar. Referensgruppen har bestått av ca 25 medarbetare från de olika kommunala verksamheter som möter målgruppen och har haft representation från;

- Arbetsmarknadsenheten
- Socialpsykiatrin
- Försörjningsstöd
- Vuxenstöd
- Vuxenutbildningen
- Enheten för arbete och integration

4.6.1 Värdeskapande insatser och aktiviteter

Gruppen fick arbeta för att beskriva målgruppens behov samt vilka aktiviteter som uppfattas viktiga och värdefulla att erbjuda individen, och gruppera dessa. Fyra övergripande rubriker; insatser med fokus arbete, socialt fokus, hälsofokus och utbildning. Grupperingen visar återigen betydelsen av det holistiska synsättet kring målgruppen.

Fokus arbete

- Praktik med stöd (interna och externa praktikplatser)
- Arbetsträning
- Arbetsförmågebedömning
- Språkstödjare (flexibelt) på arbetsplatsen
- Vägledning i grupp med fokus arbetsmarknad (med metod)
- Studier (samverka med Komvux och andra aktörer)
- Utbildning på specifika arbetsplatser eller företagares behov
- Stöd till körkort

Socialt fokus

- Motivationsgrupp
- Peer support
- Ersättning motsvarande studiebidrag för de med praktik inom ramen för KAA
- Omvandla försörjningsstöd till anställningar genom ett "utvecklingsår"
- Längre försörjningsstödsbeslut, te x tre månader
- Utveckla samarbete med andra befintliga sociala insatser (te x individstödet och språkvänner)

Fokus hälsa

- Samverkan med regionen
- Samtalsstöd
- Hälsogrupp

Fokus utbildning

- Studievägledning
- Erbjuder orienterings- och förberedelsekurser
- Erbjuder aktiviteter parallellt med SFI-studier.
- Fler yrkesutbildningar
- Erbjuder validering
- Fler onlineutbildningar

Kopplat till förslagen avseende aktiviteter framkom vikten av ett strategiskt arbete med att förstärka och utveckla kvalitet i de aktiviteter som idag erbjuds målgruppen. Gruppen menade att det hittills har rätt tydlighet inom området då olika delar inom organisationen haft olika och ibland direkt motstridiga uppdrag som heller inte alltid utgått från individens behov utan från verksamheternas behov. Detta är medarbetarna eniga om behöver förändras. Man upplever att man arbetat engagerat och målmedvetet, men att resultat till viss del uteblivit till följd av att de mål man arbetat mot inte varit satta utifrån en helhetssyn. Insatserna man kunnat erbjuda har heller inte alltid vilat på evidens och någon tydlig struktur för kvalitetssäkring har inte funnits.

4.6.2 Erfarenheter kopplat till förhållningssätt och arbetsmetoder

I workshopen framkom också erfarenheter och inspel som handlar om förhållningssätt och val av arbetsmetoder och arbetssätt;

Individcentrerat arbetssätt samt brukarmedverkan

Det individcentrerade arbetssättet lyftes som avgörande för att nå framgång. En central utgångspunkt i detta är att det stöd som erbjuds alltid tar utgångspunkt i de enskilda behoven hos individen. Som en del av detta förhållningssätt lyftes även behovet av att aktivt jobba med brukarmedverkan, i enskilda dialoger och via paneler eller grupper.

Synen på målgruppen – en resurs!

Referensgruppen lyfte även behovet av ett inkluderande förhållningssätt där man uppfattar att alla människor kan bidra och att alla ska med. Detta förhållningssätt behöver genomsyra hela kommunen och alla nivåer i en kommun, bl a för att skapa förutsättningar för att välkomna och ta emot målgruppen inom kommunens egna verksamheter och på så vis bidra till individens väg mot etablering i arbete.

Betydelsen av en socialt trygg situation

För att skapa förutsättningar för utveckling finns behov av en trygg social situation som kopplar både till en förutsägbar och fungerande ekonomi och ett tryggt och stabilt boende.

Prioritera det direkta, nära arbetet med individen

I dialog med gruppen framkom att det finns ett behov av att på ett tydligare sätt prioritera det direkta arbetet med målgruppen och minska administrationen. Här kom förslag på nya lösningar och ansvarsfördelningar mellan socialsekreterare och arbetskonsulenter med närmare samarbete, alternativt en hopslagning av tjänsterna. Vikten av att någon tydligt ”äger” ärendet (case-management) betonades och att antalet överlämningar behöver minskas.

Behov av att skapa förutsättningar för ett mer aktivt arbete med KAA

Under workshopen lyftes behovet av att på ett mer aktivt sätt jobba med målgruppen inom ramen för KAA, det kommunala aktiveringsansvaret med behov av att över ersättningsformerna för ungdomar i praktik, vilka idag helt saknar ersättning.

Förmåga att möta individer med beroendeproblematik

Det finns ett behov av att säkra att de insatser som erbjuds inte exkluderar människor som lever med beroendeproblematik. Som en del av detta finns ett behov av att öka den generella kompetensen i verksamheterna avseende beroende och missbruk. Det saknas även bra arbetslivsinriktade insatser för individer som kommer hem efter avslutad behandling, vilket påtagligt ökar risken för återfall.

Vikten av samverkan

Ett annat centralt spår i dialogen handlade om vikten av samverkan, där både den interna och externa samverkan ses som en nyckel till att lyckas. I detta ingår att olika berörda verksamheter har kunskap om varandras uppdrag, rutiner, arbetssätt och regelverk. När flera olika parter jobbar med samma individ krävs tydliga mål för den gemensamma planeringen och det måste vara tydligt för den enskilde individen vad den ska göra i nästa steg, och vem som gör vad.

Gruppen betonade vikten av att utveckla samarbetet med vuxenutbildningen för att jobba med aktiviteter parallellt med studier.

Extern samverkan skulle kunna fokusera på att uppmuntra socialt företagande samt samverka med intresseorganisationer och föreningar för att bredda mängden resurser tillgängliga för målgruppen.

4.7 DIALOG MED BRUKARE

4.7.1 Uppföljning med försörjningsstöds klienter

På enheten för försörjningsstöd har man under 2019 systematiskt tagit kontakt med klienter som avslutats till arbete eller studier för att undersöka deras upplevelse av vad som varit till hjälp i kontakten med försörjningsstöd samt också vad som inte varit till hjälp och om de har tips till förbättringar att lämna. Kontakten har skett genom att handläggare ringt upp och ställt dessa frågor. Sammanställningen visar att det klienterna anser vara till hjälp, förutom pengarna, är ett personligt bemötande där socialsekreteraren visar intresse och uppfattar behov. Känslan att bli hörd och sedd är viktig, liksom att inte utsättas för hård stress och press och att handläggningen är snabb och att processer inte drar ut på tiden. Vidare uppskattades ett nära samarbete mellan socialsekreterare, arbetskonsulent och Arbetsförmedlingen där man drog åt samma håll och hade samsyn.

Någon var glad att den hade fått fullfölja sin redan påbörjade plan mot arbete och att socialsekreteraren litade på att den var bra. Det finns också exempel där det framgår att eftersom hjälp med ekonomin kunde ges fanns kraft och energi hos klienten att ordna med resten själv för att komma upp och stå på egna ben. Sammantaget uttrycks en hög grad av nöjdhet kopplat till det bemötande man fått.

Det man önskar mer av är konkret hjälp och stöd i att söka arbete och ännu mer samarbete med andra instanser för att kunna lotsa klienten till rätt insatser på vägen mot självförsörjning.

4.7.2 Röster från översynens brukarpanel

Brukarpanelen har bestått av 6 individer från socialpsykiatri och enheten för försörjningsstöd som fått reflektera kring sina upplevelser under tiden som arbetslös. Panelens reflektioner och erfarenheter har grupperats och sorterats. Nedan följer en sammanfattande beskrivning.

Förutsättningar för goda relationer och centrering till individen

I brukarpanelen belystes behovet av att alltid utgå från individens behov och hur viktigt det är att planeringen bygger på vad individen själv vill. En förutsättning för detta är att det finns möjlighet att bygga relationer, att man känner att man vet vem man kan vända sig till och att den personen har tid som gör det möjligt att bygga förtroende och tillit. Det kan vara så att man i perioder inte riktigt vet själv vad man vill och då behövs stöd för att utforska och ta reda på detta i nära relation med någon man litar på. *"Man känner sig ensam i sin process och svårt att veta vad man ska börja, svårt att veta vad jag har behov av, andra kan berätta vad man behöver. Det är svårt att säga nej till saker som de ville att jag skulle göra, även om jag visste att jag inte skulle klara av det"*

Vissa upplever ett behov av att få hjälp med strukturen. Det kom beskrivningar om att man känner osäkerhet kring hur man ska gå till väga och att det kan finnas behov av vägledning. I panelen framkom även en upplevelse av att dom människor som man möter och som finns där för att hjälpa inte alltid har förutsättningar;

"Dom som jobbar med oss som är arbetslösa har alldeles för mycket att göra och hinner inte riktigt med alla, man försvinner i mängden."

Behov av social trygghet

Panelen lyfte även betydelsen av att känna en social trygghet. De som lever med försörjningsstöd upplever en oro och osäkerhet om man kommer att kunna leva upp till de krav som ställs för att vara berättigad. Man konstaterar också att ersättningen är svår att klara sig på när man tvingas göra det över lång tid.

"Det är läskigt att inte veta om man inte får pengar nästa månad, men det är också läskigt att inte veta om jag tror att jag ska klara av det de vill att man ska göra"

"Försörjningsstöd är verkligen en låg ersättning – går knappt att leva på"

I dialog med panelen framkom att man upplever att det saknas insatser och stöd för den som har beroendeproblematik. *"Det behövs insatser efter behandling – för att kunna behålla sin nykterhet. Det saknas idag i Timrå."*

Betydelsen av samverkan

Panelen belyste även betydelsen av samverkan så att man som individ inte ramlar mellan stolarna, och hur det känns när samverkan inte fungerar som den ska:

"Samarbete inom socialtjänstens olika delar behövs också, det finns dom som har kontakt med flera samtidigt t ex missbruk och barn. Det gör att man inte orkar hålla i alla trådar själv."

Känslan av att vara fast i ett system som inte går att ta sig ur

En hel del erfarenheter som panelen lyfte in i dialogen var kopplade till en känsla av att vara fast i ett system som inte går att ta sig ur. De beskriver en känsla av att fara runt i ett system mellan Arbetsförmedling, Försäkringskassan och kommunen – och det enda man vill är att få ett arbete, men det tycks ingen kunna hjälpa till med.

"Det är hela tiden andra som styr och det är svårt att själv vara delaktig, man flyttas runt i systemet. Det är också så att dom har olika krav och olika idéer om vad man behöver – det blir olika planeringar. Man orkar inte leva upp till alla krav. Man slits mellan allt."

"Ju längre tid det går, desto längre ner sjunker man. Till sist så orkar man ingenting, man har tappat arbetsförmågan. Man vill få ordning på saker så fort det går. Det tar sån tid allting".

I denna rundgång finns även upplevelsen av att situationen inte är riktigt tydlig för beslutsfattare, att dom som beslutar borde skapa sig en bättre bild av de system som finns;

"Politiker borde komma och vara med och träffa oss. Då kommer de lättare att förstå hur det ser ut."

Möjlighet att studera och söka jobba/ vara i aktiviteter samtidigt

Panelen betonade även att det borde finnas lösningar som skapar förutsättningar för människor att studera och söka jobb samtidigt.

5 SLUTSATSER OCH FÖRSLAG FÖR FORTSATT ARBETE

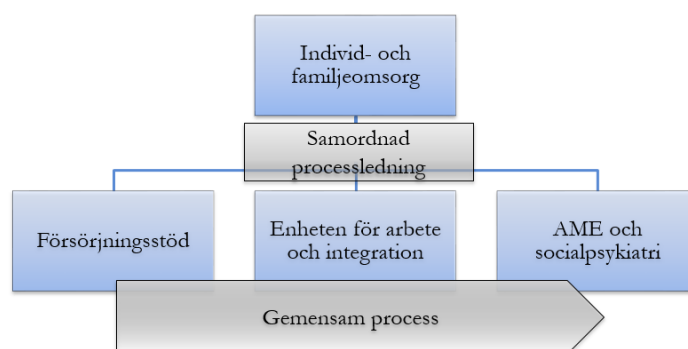
Översynen har haft som uppgift att ge en bild av arbetssökandes behov samt föreslå justeringar av insatser.

En central slutsats från översynens arbete är behovet av ett uttalat individcentrerat arbetssätt. Insatser och stöd som erbjuds individer inom ramen för socialtjänstens verksamhet ska alltid ta sin utgångspunkt i individens behov, inte utifrån verksamhetens behov. Vidare ska kommunens insatser tydligt ta steget från aktivering till kompetenshöjning.

Som ett led i detta behöver de insatser som erbjuds målgruppen kvalitetssäkras som resurstärkande och kompetenshöjande utifrån inriktning och syfte, samt utifrån potentialen att bidra till individens utveckling mot arbete och studier. Det innebär att insatser kommer att behöva såväl skapas som utvecklas och avvecklas för att svara mot målgruppens behov och samtidigt ligga i linje med kommunens uppdrag.

Genom att formulera och kommunicera ett tydligare syfte avseende kommunens insatser kan tydligare gränsdragningar göras gentemot andra parter inom arbetsmarknadsområdet. Ett tydligt syfte gör det också möjligt att utveckla en intern samsyn kring det gemensamma uppdraget. Överflytten av ansvar från kommunstyrelsen till socialnämnden uppfattas positivt inom verksamheterna och skapar en bra grund för det fortsatta arbetet.

För att skapa samsyn och operativt utföra uppdraget föreslås att samla socialtjänstens arbete med kompetenshöjande insatser i en gemensam process med en väg in. Processen omfattar enheterna försörjningsstöd, enheten för arbete och integration, socialpsykiatri och arbetsmarknadsenheten. För att processen ska kunna skapa värde behövs en samlad ledning. Som förslag bildar enhetscheferna för de tre enheter som omfattas av processen en samordnad processledningsgrupp. Processledningsgruppen ansvarar för det fortsatta utvecklingsarbetet med processen samt etableringen av denna. Ytterst ansvarig för processen (processägare) är verksamhetschef för individ- och familjeomsorgen.

Ett fortsatt arbete med processen innebär att befintliga roller och uppdrag inom organisationen kommer att behöva ändras för att stödja den nya processen och gå mot en organisation som på bästa sätt möter individernas behov. I dagsläget är det dock inte klarlagt i vilken omfattning och hur. Fortsatt arbete med processen kommer att ske genom delaktighet och dialog med referensgruppen samt brukarpanelen.

I översynen har vikten av värdegrund och förhållningssätt betonats. Som utgångspunkt finns kommunens styrmodell med dess principer och värdegrund samt socialtjänstens verksamhetsstrategi. Det finns ett behov av att förtydliga vad detta innebär för arbetet i den specifika processen.

Det finns många värdefulla samverkansformer igång inom kommunen och även mellan kommunen och externa aktörer. Internt finns ett direkt behov av utvecklad samverkan med vuxenutbildningen för att bättre tillgodose målgruppens behov av utbildning och det arbetet har redan inletts under översynen. Ytterligare part som blir angelägen att utveckla samverkan med är det lokala näringslivet, dels för att skapa förutsättningar för individers förankring på den reguljära arbetsmarknaden och för att öka kunskapen om näringslivets behov av arbetskraft och kompetens. Här är näringslivskontoret en viktig resurs.

I samma avseende blir det även viktigt att utveckla samverkan med kommunens övriga förvaltningar där arbetstillfällen och behov av arbetskraft finns, men dit den potentiella arbetskraften som återfinns i översynens målgrupp hittills haft tillträde i ytterst begränsad omfattning.

Översynen har visat att avsikten med arbetsmarknadstorget av olika anledningar inte helt uppnåtts. Det finns dock ett betydande behov av samverkan med arbetsmarknadsområdets olika parter. Just nu pågår ett arbete med att se över sammansättningen av arbetsmarknadstorgets styrgrupp för att nå högre effektivitet, med en tydlig distinktion mellan ledning och operativt arbete. Förslagsvis bör också benämningen arbetsmarknadstorget ses över mot bakgrund av att det kommit att misstas för en kommunal verksamhet.

6 BILAGOR

Bilaga 1 – Referenser

- Andersson, J., & Boman, J. (2012). *En kartläggning av kommunala arbetsmarknadsåtgärder i Östergötland*. Norrköping: Centrum för kommunstrategiska studier, Linköpings universitet.
- Andersson, M. (2010). *Supported Employment. Utvärdering delrapport* Retrieved from Malmö:
- Anthony, W., & Lindqvist, B. (2007). *Psykiatrisk rehabilitering* ([2., rev. och bearb. utg.] ed.). Halmstad: Landstinget Halland.
- Arbetsförmedlingen . (2015). *Arbetsmarknadsrapport 2015*. Stockholm: Arbetsförmedlingen .
- Aronsson, G., Hellgren, J., Isaksson, K., Johansson, G., Sverke, M., & Torbiörn, I. (2012). *Arbets- och organisationspsykologi : individ och organisation i samspel* (1. utg. ed.). Stockholm: Natur & Kultur.
- Axelsson, R., & Bihari Axelsson, S. (2013). *Om samverkan : för utveckling av hälsa och välfärd*. Lund: Studentlitteratur.
- Bejerholm, U., Areberg, C., Hofgren, C., Sandlund, M., & Rinaldi, M. (2014). Individual Placement and Support in Sweden-A randomized controlled trial. *Nord J Psychiatry*, 1-10.
doi:10.3109/08039488.2014.929739
- Berglund, G., & Fejes, A. (2009). *Anställningsbarhet : perspektiv från utbildning och arbetsliv* (1. uppl. ed.). Lund: Studentlitteratur.
- Bogarve, C., Ershammar, D., & Rosenberg, D. (2012). *Rehabilitering och stöd till återhämtning vid psykiska funktionsbinder : möjlighetens metoder för en ny praktik* (1. uppl. ed.). Stockholm: Gothia.
- Bostedt, G., Hillborg, H., Rosenberg, D. (2012). *Unga och arbete : strukturella faktorer och individuella lösningar i arbetsmarknadspolitiska projekt : en kunskapsöversikt*. Härnösand: FoU Västernorrland, rapportnr. 2012:15.
- Corrigan, P. W., & McCracken, S. G. (2005). Place first, then train: an alternative to the medical model of psychiatric rehabilitation. *Soc Work*, 50(1), 31-39. Retrieved from <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/15688678>
- Ekberg, K. (2011). Arbetsförmåga och anställningsbarhet i teori och praktik. *Socialmedicinsk tidskrift*, 88(5), 399-407.
- Ekholm, J., Vahlne Westerhäll, L., Bergroth, A., & Schüldt Ekholm, K. (2015). *Rehabiliteringsvetenskap : rehabilitering till arbetslivet i ett flerdisciplinärt perspektiv* (3., [omarb.] uppl. ed.).
- Ennerberg, E. (2019). *Fem vägar genom etableringen: En beskrivning av nyanländas etableringsprocess* (1651-1131). Retrieved from Stockholm:
- Fahlgren, S., Mulinari, D., & Sjöstedt Landén, A. (2016). *Ambivalenser och maktordningar : feministiska läsningar av nyliberalism*. Stockholm: Makadam.
- Folkhälsoinstitut, S. (2008). *Utjämna hälsoskillnaderna inom en generation. Jämlikhet i hälsa genom påverkan av de sociala bestämningsfaktorerna*. Retrieved from
- Forslund, A., Vikström, J., & Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering. (2011). *Arbetsmarknadspolitikens effekter på sysselsättning och arbetslöshet : en översikt*. Uppsala: Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU).
- Försäkringskassan. (2012). Rehabiliteringskedjan. Retrieved from https://www.forsakringskassan.se/sjukvard/sjukskrivning_och_sjukpenning/rehabiliteringskedjan
- Hillborg, H. (2010). *Erfarenheter av rehabiliteringsprocessen mot ett arbetsliv brukarens och de professionellas perspektiv*. Örebro: School of Health and Medical Science, Örebro University.
- Jacobson-Libietis, V., Ljungkvist, T. (2017). *Kommunerna och arbetsmarknadspolitiken. En redogörelse för aktuell lagstiftning och samverkansformer*. Retrieved from Stockholm:
- Jacobson, N., & Greenley, D. (2001). What is recovery? A conceptual model and explication. *Psychiatr Sem*, 52(4), 482-485. Retrieved from http://www.ncbi.nlm.nih.gov/entrez/query.fcgi?cmd=Retrieve&db=PubMed&dopt=Citation&list_uids=11274493
- Johansson, H., & Finansdepartementet. (2006). *Svensk aktiveringspolitik i nordiskt perspektiv*. Stockholm: Finansdepartementet Fritzes offentliga publikationer distributör.

- Karlsson, D. (2019). Att skapa en arbetsökande: Jobbcoaching, immateriellt arbete och den individualiserade arbetslösheten. *Sociologisk forskning*, 56(2), 125-147.
- Lexén, A. (2014). *Work and psychiatric disabilities : a person, environment, and occupation perspective on Individual Placement and Support*. Lund: Lund University.
- Lundälv, J., & Lindqvist, R. (2013). Aktivering till anställningsbarhet eller modernt arbetstvång? En analys av fas 3 i svensk dagspress. *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, 19 (3), 9-23.
- Müssner, U., Svensson, T., Söderberg, E. (2009). Vilken betydelse har positivt bemötande för återgång till arbete? *Socialmedicinsk tidskrift*, 86(3), 238-244.
- Nygren, U., Markstrom, U., Svensson, B., Hansson, L., & Sandlund, M. (2011). Individual placement and support - a model to get employed for people with mental illness - the first Swedish report of outcomes. *Scand J Caring Sci*, 25(3), 591-598. doi:10.1111/j.1471-6712.2011.00869.x
- Olofsson, J., & Wadensjö, E. (2009). *Arbetsmarknadspolitik : förändrade förutsättningar och nya aktörer* (1. uppl. ed.). Stockholm: SNS förlag.
- Panican, A., & Ulmestig, R. (2019). Vad är nytt?-kunskapssammanställning av kommunal arbetsmarknadspolitik. *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, 25(3-4), 108-128.
- Piippola, S. (2010). Arbetslinjen-social trygghet eller risk? *Socialvetenskaplig tidskrift*.
- Regeringen. (2011). *Arbetsmarknadspolitik i kommunerna*. (AU 2011/12:RFR15). Stockholm: Regeringstryckeriet
- Sandberg, Å. (2019). *Arbete & välfärd : ledning, personal och organisationsmodeller i Sverige* (Upplaga 1 ed.). Lund: Studentlitteratur.
- Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade., (1993:387).
- Socialtjänstlagen, (2001:453).
- socialförsäkringen, I. f. (2018). *Ökning av antalet personer som får beslut om indragen sjukpenning. En redovisning av vad som kännetecknar gruppen försäkrade som får sin sjukpenning indragen.* . Retrieved from Stockholm: <http://62.13.72.13/fb/ISF/Rapport%202018-12/HTM/files/assets/common/downloads/Rapport%202018-12.pdf?uni=f42b17870053adff56e0c16f87d6d3e4>
- Socialstyrelsen. (2019a). *Försörjningshinder och ändamål med ekonomiskt bistånd 2017*. Retrieved from Stockholm: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/statistik/2019-2-5.pdf>
- Socialstyrelsen. (2019b). *Individ- och familjeomsorg. Lägesrapport 2019*. Retrieved from Stockholm: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2019-3-19.pdf>
- Stranz, H., & Wiklund, S. (2012). Risk factors of long-term social assistance reciprocity among lone mothers. The case of Sweden. *European Journal of Social Work*, 15(4), 514-531.
- Ståhl, C., & Nyman, C. (2019). Sjukförsäkringen i dag och i morgon-rättvisa, jämlikhet och legitimitet. *Socialmedicinsk tidskrift*, 96(5), 645-654.
- Utredningen om stöd och krav avseende arbetslösa personer som tar emot ekonomiskt bistånd. (2015). *Arbetslöshet och ekonomiskt bistånd : betänkande*. Stockholm: Fritze.
- Vinberg, S., & Toivanen, S. . (2011). Arbetslivet—en bortglömd arena för jämlika hälso-och arbetsvillkor? *Socialmedicinsk tidskrift*, 88(4), 328.

Bilaga 2 - Omvärldsbevakning

Som en del av kartläggningen har exempel från olika kommuner samlats in med syfte att ge en bild av hur olika kommuner arbetar med målgruppen arbetssökande eller blivande arbetssökande, hur arbete organiseras samt vilka erfarenheter som finns avseende utmaningar och framgångsfaktorer. (Insamlade under en konferens arrangerad av SKL i oktober 2019)

I **Järfälla kommun** jobbar arbetsmarknad och utbildning under samma tak med fokus att rusta deltagare i välfärdsjobb för en fortsättning. Studier och arbete kombineras och det finns möjlighet att skräddarsy utbildningar utifrån behov. Kommunens arbetskonsulenter är ofta ute och träffar arbetsgivare och lyssnar in vad som krävs för att de skall kunna anställa. Erbjuder även utbildning till arbetsgivare. Extratjänster styr till de arbetsplatser där det finns ett behov av rekrytering.

I **Östersund kommun** har man pekat på vikten av att betrakta arbetsmarknadsfrågor och integration som en kommunal angelägenhet, där även te x dom kommunala bolagen och civilsamhället involveras. Kommunen lyfter ett antal framgångsfaktorer;

- Långsiktiga arbetstillfällen inom sina egna förvaltningar.
- Korta vägen för individen genom samarbete mellan arbetsmarknadsenhet, socialförvaltningen, integration. Syftet att bana väg för individens väg till egen försörjning och att kunna sätta in resurser tidigt.
- Se över vilka resurser som redan finns inom den egna verksamheten, och vem som ska ansvara för vad. Viktigt att tydliggöra för individen vem som gör vad.
- Kommer att investera i ett nytt digitalt system som de olika instanserna kan arbeta i tillsammans. Smidigare att slippa dubbelarbete, alla ska kunna se den röda tråden kring individen.
- Processkartläggningar som metod.
- Etableringskoordinator knuten till individen hela tiden. För att följa upp och ge stöd.

Köping kommun gjorde för ca fem år sedan en omorganisation där arbetsmarknadsfrågorna flyttats från kommunstyrelsen till att ligga under en samlad social- och arbetsmarknadsnämnd. Fördelar man upplevt är en samlad ledning med en verksamhetschef som ansvarar för det strategiska och det operativa arbetet. I kommunen har man även jobbat för en gemensam målbild. Kommunen har genom nya arbetssätt sänkt kostnaderna för försörjningsstödet. En del av framgångsfaktorerna för detta anses vara tillsammansarbetet och det tydliga målbilden.

I **Falu kommun** har man betonat vuxenutbildningens betydelse för Faluns kompetensförsörjning på kort, mellan och lång sikt genom studier som resulterar i arbete utifrån individens förutsättningar och arbetsmarknadens behov. Vuxenutbildningen bidrar till arbetsgivares kompetensförsörjning genom att korta arbetskraftsreservens väg till arbete, samt att skapa fler utbildningar utifrån arbetsgivarens behov i syfte att tillgodose kompetensförsörjningen på kort, mellan och lång sikt.

I **Vaggeryd** jobbar man systematiskt och framgångsrikt med metoden Supported employment SE. Det som blir framgångsrikt är att metoden bidrar till ett samlat förhållningssätt för de som jobbar med målgruppen. Genom att tillämpa metoden säkras man individens etablering på den reguljära arbetsmarknaden. En framgångsfaktor i deras arbete har ett aktivt nätverksarbete med näringslivet.

Bilaga 3 Fördjupad beskrivning av berörda verksamheter

Verksamhetsområdet försörjningsstöd

Enheten för försörjningsstöd tillhör kommunens socialtjänst och ligger organisatoriskt under individ och familjeomsorgen. Inom verksamheten arbetar åtta socialsekreterare, en specialistsocionom och en enhetschef. Av socialsekreterarna finns sju socionomer och en beteendevetare.

Verksamhetens huvudsakliga uppdrag är att aktivt arbeta för att individerna som har behov av försörjningsstöd ska bli självförsörjande, och tills dess utreda, bedöma och besluta om rätten till bistånd på ett rättssäkert sätt och med ett gott bemötande. Ett grundläggande kriterium för rätten till bistånd är att personer med arbetsförmåga har en aktiv planering mot arbete. Socialsekreterarna har därför som uppgift att säkerställa att en handlingsplan mot självförsörjning upprättas för varje enskild klient och att den aktivt följs upp. I handlingsplanen kan ingå att lämna uppdrag till de kommunala arbetsmarknadsinsatserna. Ofta bistår socialsekreterarna också själva genom insatser i form av vägledning och motiverande samtal. Ett viktigt uppdrag för socialsekreterarna är också att samordna och hjälpa klienterna i kontakter med myndigheter och/eller andra parter/aktörer som krävs för att skapa en sammanhållen planering mot självförsörjning. Detta uppdrag förutsätter att socialsekreterarna inte har ett för stort antal klienter eftersom det behöver finnas tid att träffa och arbeta med varje enskild klient utöver deras ansökan om försörjningsstöd.

Enhetens gemensamma utgångspunkter för arbetet med människor är att:

- de flesta vill bidra, komma till nytta, och leva ett självständigt liv
- människor kan mycket mer än vad dom själva och omgivningen ofta är medvetna om
- känsla av sammanhang är avgörande för hälsa och god utveckling

Dessa utgångspunkter är viktiga för att kunna möta klienter med en gemensam människosyn där varje individ betraktas som en resurs för både sig själv och samhället och där socialsekreterarens roll blir att stärka individen i sin syn på sig själv, sitt ansvar och sina möjligheter samt arbeta för att skapa förutsättningar för varje individ att växa och utvecklas mot självständighet.

Arbetet på enheten är organiserat i ett flöde där nya ansökningar kan inkomma antingen via e-tjänst eller som pappersblankett. Drygt 50% av ansökningarna görs via e-tjänsten och målet är att den andelen ska öka. En ny modul har utvecklats i verksamhetssystemet som innebär att siffrorna från e-ansökan nu också automatiskt förs in i systemets beräkningsfunktion. Förhoppningen är att detta i någon mån ska underlätta och minska tiden för administration.

Alla ansökningar från nya klienter tas emot av två socialsekreterare som enbart arbetar med nybesök och utredning. Dessa tar också emot samtal och förfrågningar från alla personer som inte har ett registrerat ärende hos Försörjningsstöd samt möter personer på drop in varje torsdag under 1,5 timme för information om försörjningsstöd och enklare ekonomisk rådgivning. Tiden är välbesökt och syftet är att erbjuda service samtidigt som det också leder till att färre ansökningar inkommer som måste handläggas där rätt till bistånd inte föreligger. Under 2019 hanterades 332 utredningar av handläggarna med ansvar för nybesök, vilket ger ett snitt på 28 utredningar per månad. När ansökan är komplett kan klienten få beslut inom 24-72 timmar efter besök. Redan i arbetet med utredningen kan handlingsplanen mot självförsörjning påbörjas och socialsekreterarna på nybesök kan lämna uppdrag till kommunala arbetsmarknadsinsatser. Dock är det vanligare att detta görs sedan ärendet flyttats över till en socialsekreterare med ansvar för verkställighet. Detta görs så snart utredningen är klar såvida inte bedömningen är att behovet kommer att vara kortvarigt.

Socialekreteraren på verkställighet kallar alltid personen till ett personligt möte och där arbetar man vidare med utformandet av handlingsplanen mot självförsörjning. I handlingsplanen framgår vilka mål och delmål klienten har samt vad som behöver göras, vem som ska göra det, vilka som behöver involveras och när planen ska följas upp. Handlingsplanen syftar till att skapa en tydlig struktur för genomförandet och uppföljningen av en beslutad insats och den fortsatta rätten till bistånd bedöms sedan utifrån hur planeringen har följts. Då individens behov är oklara kan socialekreteraren erbjuda samtal utifrån ett strukturerat intervjumaterial – FIA (Förutsättningar för arbete). Dessa intervjuer tar ca 3-4 timmar, men ger ofta en bredare och djupare bild och förståelse för den enskildes hinder och resurser vartefter en handlingsplan kan utformas.

Socialekreterarna möter ofta individer med stora utmaningar och ibland en låg grad av motivation och självförtroende och använder sig därför av MI (Motivational interviewing) som metod i arbetet.

Sedan ett år tillbaka arbetar enheten utifrån tillitsbaserad handläggning i ärenden inom verkställighet. Det innebär att underlag (i form av kvitton och kontoutdrag) för ansökan inte krävs som regel utan begärs in som stickprov på 15% av ansökningarna. Det nya arbetssättet signalerar tillit och frigör tid från administration men förutsätter istället tät kontakt och fysiska möten med klienterna. Förändringen gjordes mot bakgrund av övertygelsen att tät kontakt och fördjupad relation till klienterna är avgörande för att lyckas med uppdraget att stödja klienterna på vägen till självförsörjning. I dagsläget har socialekreterarna på verkställighet 48-50 ärenden/heltidstjänst samt att de också är medhandläggare till varandra i ett antal ärenden där behovet finns.

Specialistsocionomens funktion är att ansvara för handläggning av de mest komplexa och svåra ärendena samt för den dagliga handledningen av sina kollegor. Vidare ansvarar specialistsocionomen också för att upprätta, följa upp och utveckla rutiner, vara en länk mellan systemförvaltarna och verksamheten, introducera nyanställda samt handleda och ansvara för VFU-studenter. Specialistsocionomen har 15 egna ärenden men fungerar också som medhandläggare och tillfälligt stöd när andra ärenden kräver det.

Alla anställda på enheten omfattas av sju timmars arbetsplatsförlagd arbetstid. Vanligtvis innebär det att socialekreterarna finns på arbetsplatsen mellan kl. 7.50 och kl.15.30. En rutin för ansvarsdag har upprättats för att säkerställa att någon socialekreterare alltid finns på plats fram till kl. 16.30 då kontoret stänger. Den som har ansvarsdag har också ansvar att avboka eller omboka besök om en kollega är sjuk eller hemma för vård av barn. Om någon av nybesökshandläggarna är borta ska den som har ansvarsdag ta emot inbokade nybesök och om möjligt slutföra utredningen. Rutinen förutsätter att den som har ansvarsdag håller sin kalender obokad mellan kl. 13.00 och 16.30.

Målgrupp:

Utifrån uppdraget att lägga ett särskilt fokus på försörjningsstöds målgrupp redovisas nedan en mer detaljerad beskrivning sammanställd utifrån en mätning av de pågående ärendena i september 2019.

Beskrivningen omfattar 286 vuxna individer. Av den gruppen var 52% kvinnor, och 48% män. En fjärdedel var under 25 år och 14% var över 55 år.

Gruppen har en svag koppling och förankring på arbetsmarknaden vilket återspeglas i att endast 21% hade haft en eller flera långvariga (mer än 6 månader) anställningar. 12% hade haft en eller flera kortare anställningar medan 20% aldrig hade haft ett arbete. Endast 6% hade ett pågående arbete i någon grad samtidigt som arbetshistoriken vid mättillfället fortfarande var okänd för socialekreteraren i 40% av fallen. 42% var inskrivna hos AF, en siffra som sedan dess varit en målsättning att öka. Knappt 3% hade ersättning från a-kassa. Det största arbetshindret var psykisk ohälsa, 28%. 26% hade fysisk ohälsa, 23% en bristande svenska, 17% social problematik och 15% någon form av neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. För 24% var hinder ännu inte klarlagda.

52% hade vid mätillfället ingen arbetsmarknadsinsats. 28% var inskrivna på Arbetsmarknadstorget och 22% hos AF.

37% hade hemmavarande barn dit även umgängesbarn och gymnasiestuderande över 18 år räknades in. En betydande majoritet av dessa var kvinnor.

Gruppen som helhet har bristande utbildningsbakgrund. 13% studerade vid SFI, 5% på vuxenutbildningen och 7% fortfarande på gymnasiet.

Ohälsa är vanligt bland människor som lever med försörjningsstöd. I Timrå var andelen som upplevde någon form av ohälsa 50% medan det för 13 % var okänt. Den största andelen upplever både psykisk och fysisk ohälsa (18%), därefter kommer gruppen med enbart psykisk ohälsa (17%) och enbart fysisk ohälsa (14%). 28 % hade sjukintyg på heltid, 8% på deltid och 41 personer hade sökt sjukersättning men fått avslag.

Ett känt, pågående missbruk fanns hos 6,7% medan det av socialsekreterarna bedömdes oklart för 13,8%. Dock uppfattades 78% inte befinna sig i missbruk eller beroende.

För närmare 80% var försörjningsstöd den huvudsakliga försörjningen. Endast 4% hade lön som huvudsaklig ersättning och knappt 3% hade aktivitetsstöd som huvudsaklig ersättning. Ännu färre hade a-kassa, sjukpenning eller sjukersättning som huvudsaklig ersättning.

32 personer var att betrakta som hemlösa, varav 6 personer akut hemlösa. En fjärdedel av den totala gruppen beviljades hyra över högsta godtagbara nivå till följd av bostadsbristen.

Långvarigt biståndsberoende – ökade kostnader

En genomlysning av ärendena inom försörjningsstöd gjordes under hösten 2019 också av en externt inhyrd konsult. Den visade att det i Timrå funnits 760 unika hushåll med försörjningsstöd mellan åren 2016-2019. Av dessa 760 hushåll är det 109 hushåll (14%) som varit pågående under hela den aktuella tidsperioden. Dessa 14% hushåll står dock tillsammans för närmare hälften (48%) av den totala kostnaden för försörjningsstödet under dessa år. Det är siffror som tydligt bekräftar att ett långvarigt biståndsberoende också leder till ökade kostnader.

Verksamhetsområdet arbete och integration

Från januari 2020 övergick tidigare verksamheterna Integration och Lärande och arbete till den nya Enheten för arbete och integration. I och med detta har en ny chef tillträtt och verksamheten genomgår förändringar. Förutom ordinarie budget är verksamheten för 2020 beviljad externa medel för att jobba med ett fokus mot att utveckla medborgare ut mot arbetsmarknaden. Medlen kommer från Arbetsförmedlingen, Samordningsförbundet och från Länsstyrelsen. Genom statsbidrag från Dua formas gemensamt tydliga former för samverkan i fem av länets kommuner och Arbetsförmedlingen. Arbetsmarknadstorget som invigdes i mars 2018 som en samverkansplattform har sedan start förändras där det idag inte fungerar som avsiktsförklaringen.

Enheten formerar sig idag utifrån beslut om inriktningen att jobba arbetslivsinriktat med medborgare från försörjningsstöd. För en väl fungerande och effektiv organisering behöver enheten erbjuda insatser och det ofta i samverkan med interna- och externa aktörer. För detta är det viktigt att det finns en gemensam bild av vilka insatser som finns och när och hur och till vem de kan ges. Hur det fortsatta arbetet kommer att se ut påverkas även av slutsatserna i denna analys.

De olika uppdragen som arbetskonsulent inom enheten består av:

- Samordning med Arbetsmarknadsenheten
- Studie och yrkesvägledning
- Företagskoordinator
- Arbetsterapeut
- Kommunala aktivitetsansvaret

Kompetensen inom arbetsgruppen är bred; arbetsterapeut, rehabiliteringsvetare, kommunikatör, samhällsvetare och idrottsvetare. Samtliga inom verksamheten är utbildade i MI och supported employment, och tre av medarbetarna är även utbildade i styrkemonell och case-management

Vanliga arbetssätt är:

- Individuell handlingsplan.
- MI, motiverande intervju.
- Sammanställning av färdigheter.

Enhetens gemensamma utgångspunkter för arbetet med människor är att

- Med ett professionellt och respektfullt bemötande ser vi på Arbetsmarknadstorget alla individer som värdefulla och kompetenta.
- varje människa har styrkor och förmågor vilka är vår uppgift att synliggöra och förstärka.
- det är viktigt att ha förväntningar på de människor vi möter och räds inte att ställa krav, alltid med utgångspunkt från individens livssituation och behov.
- Delaktighet och inflytande ska alltid vara en självklarhet eftersom vi har individens utveckling i fokus.
- Vi uppvisar mod att utmana invanda arbetssätt och prova nya lösningar i syfte att hitta det som blir bäst för den enskilde.
- Arbetsmarknadstorget ledord är mod och delaktighet.

Målgrupp

Arbetsmarknadstorget har under två år haft många deltagare i aktiv planering av arbetsmarknadsinsatser. Första året aktualiserades flera ärenden från Arbetsförmedlingen och planeringen kring individer skedde i samverkan. Arbetsförmedlingen s omställning under 2019 påverkande både aktualiseringen och delaktigheten i att driva insatser för deltagare. Deltagare från Region Västernorrland och Försäkringskassan har också varit stabilt inflöde men i mindre omfattning. Försörjningsstöd har aktualiserat flest ärenden till enheten.

Arbetshindren är psykisk ohälsa (62%) samt social problematik (41%). Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (24%) samt fysiska funktionsnedsättningar är också vanligt förekommande. Ca 14 % har bristande kunskaper i det svenska språket.

Majoriteten av deltagarna inom enheten (89%) saknar en eftergymnasial utbildning.

Över hälften (55%) av deltagarna på AMT är i åldrarna 25-54 år. Ca 40% är i åldrarna 16-24 år. 5 % är i åldrarna 55-64 år.

Verksamhetsområdet socialpsykiatri

Inom Socialpsykiatrin finns två verksamheter: Daglig sysselsättning samt individstöd.

Personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig kan bli beviljad daglig verksamhet enligt SoL eller LSS. Det innebär idag att rätten till insatsen upphör vid 67 års ålder. Fler yngre personer med önskemål om arbete deltar i sysselsättning vilket ställer höga krav på verksamhet och handledare att arbeta mer med aktiviteter som stärker målgruppens självkänsla och sociala kompetens. Timrå finns därför flera verksamheter som anpassats och utformats efter brukares behov.

Inom socialpsykiatrins verksamheter Kreha och Punkten deltar 64 personer. Sex handledare finns för handledning. Aktiviteter och arbetsuppgifter inne i verksamheten varierar över tid beroende på deltagares intressen och behov och är idag uppdelad i tre lokaler. Under 2020 kommer all verksamhet att flytta ihop med Arbetsmarknadsenhetens verksamhet på Verkstadsvägen.

För närvarande bedrivs följande verksamheter

Kreha Sömnadsateljé

Kreha butik

Punkten glasverksatd

Punkten Betong

Verksamheten riktar sig till personer psykiska funktionsnedsättningar, neuropsykiatrisk problematik samt personer med missbruk eller samsjuklighet.

Verksamheterna arbetar utifrån ett psykiatriskt rehabiliteringsperspektiv vilket innebär att handledare fokuserar på deltagares styrkor och att stärka individers egna resurser mer än fokusera på problem. Ett övergripande mål med daglig verksamhet bör vara att på kortare eller längre sikt utveckla den enskildes möjlighet till arbete. En analys över tid visar att av de 33 800 som hade daglig verksamhet 2014 gick endast 0,2 procent över till ett lönearbete som varade minst två år (socialstyrelsens lägesrapport 2019). I verksamheten finns två handledare som utbildats i Individual Placement Support (IPS). En arbetsmetod som grundar sig på att individen, med stöd av handledare, går ut och arbetstränar på externa företag. Samverkan med arbetsmarknadsenheten gör att flera deltagare kan få sin sysselsättning inom AMEs aktiviteter.

Målgrupp:

I de olika verksamheterna deltar totalt 64 personer i åldern 20-65 år. Dessa personer har biståndsbeslut enligt SoL och beslut enligt LSS. Ytterligare fem personer deltar i verksamheten efter samverkan med arbetsmarknadstorget.

Arbetshinder Missbruksproblematik, individuella hinder kopplat till autismspektrumtillstånd, neuropsykiatriska diagnoser, lindrig utvecklingsstörning samt psykisk sjukdom/ohälsa

Andra aktörer Deltagare har ofta kontakt med fler aktörer som Socialsekreterare på försörjningsstöd, Arbetskonsulenter AMT, Socialsekreterare vuxenstöd, Personliga ombud, Regionen, LARO, Individstödstödjare, God män /förvaltare, Boendepersonal, Biståndshandläggare, Försäkringskassan

Inkomst Större delen av deltagarna som har sysselsättning inom socialpsykiatrin får sin inkomst via Försäkringskassan i form av aktivitetsersättning och sjukersättning några undantag finns som uppstår försörjningsstöd.

Individstöd i Timrå är en utveckling av insatsen boendestöd då behovet av stöd under tid har förändrats från stöd i det egna hemmet till att bli mer stöd i samhället. Insatsens utreds, beslutas och verkställs av socialsekreterare inom vuxenenheten och 56 personer i arbetsför ålder och med varierande problematik, får idag stöd av individstöd.

Socialstyrelsens terminologiråd definierar boendestöd som *"bistånd i form av stöd i den dagliga livsföringen riktat till särskilda målgrupper i eget boende"* En utvidgad definition som kanske bättre speglar helheten av insatsen kan ses i Stockholm Stads riktlinjer från 2002; *"Boendestöd är en praktisk och social insats för personer med psykiska funktionshinder som syftar till att underlätta för den enskilde att hantera sin vardag. Insatsen är dock inte begränsad till hemmet utan kan även omfatta aktiviteter utanför boendet och en central del är att dessa aktiviteter bör göras tillsammans med brukaren."*

Dessa tre definitioner ger en bild av en aktivitet som har tre tydliga delmoment:

- innehållet – stöd i vardagen
- arenan – både i och utanför bostaden
- relationsaspekten – brukaren och boendestödjaren tillsammans.

Den person som tar emot individstödet är i centrum för alla aktiviteter som nämns och han eller hon ska också tillsammans med individstödet bestämma vad som ska göras och hur. Brukarna kan även ha andra insatser från kommunen, landstinget och andra aktörer så att individstödet också kan ha nära samarbete med t.ex. de anhöriga, psykiatrin, primärvården, en god man, en daglig sysselsättning, socialtjänsten, hemtjänsten, kontaktpersoner, personliga ombud m.fl.

Verksamhetsområdet arbetsmarknadsenheten

Arbetsmarknadsenheten består av två arbetsträningsarenor Plåtslagarvägen samt Verkstadsvägen. Ytterligare möjlighet till arbetsträning finns på Erikshjälpen. Totalt finns 98 personer inom arbetsmarknadsenhetens ansvar. 65 personer är anställda av Timrå kommun. 8 personer har daglig sysselsättning. Övriga personer är anställda av externa samverkanspartners (Erikshjälpen och Samhall).

I verksamheten finns idag, förutom en enhetschef, två arbetsledare, två administratörer samt en arbetskonsult. I de olika aktiviteter som bedrivs finns samordnare. De som arbetar som samordnare har efter att arbetsledare sett resurser hos dessa personer lyfts upp till rollen som samordnare som ett slags karriärlyft. De har ingen formell kompetens för att handleda och utveckla medarbetare men har under hösten deltagit i en handledarutbildning via Lärande och arbete. Arbetskonsulentens roll har varit att motta och planera samt samverka med Arbetsmarknadstorg och lärande och arbete. Inget formulerat rehabiliteringsuppdrag har funnits vilket gjort att flera individer har blivit kvar i tillsvidareanställningar då verksamheten också har åtaganden som måste utföras. Anställningar har skett för att dels stärka individerna men det har också funnits ett uppdrag att genom anställning minska individers behov av försörjningsstöd.

Olika typer av anställningar

Verksamheten använder sig av olika anställningsformer som subventioneras av Arbetsförmedlingen . Offentligt skyddat arbete, Nystartsjobb, Extratjänster, Lönebidragsanställning

Arbetshinder Missbruksproblematik, fysiska hinder, neuropsykiatriska diagnoser, lindrig utvecklingsstörning samt psykisk sjukdom/ohälsa

AME´s verksamhet är uppdelad på flera olika arbetsområden

Elektronikdemontering

Klädsortering

Hemservice

Bostadsanpassning

Samarbete med Erikshjälpen (klädsortering och Butik)

Möbelprojekt

Ledsagarservice

Fordonsenheten med Bilpool